

T- 147

قواعد فارسی

(حاج احمد خلوصی و الحاج مصطفی درویش)

(و شرکاسی صحافیہ عثمانیہ شرکتی)

کمزک بدایت تشکد نبرو کتب و رسائل عربیہ و ترکیہ

صحیح و اھون فیثانہ نشر اولندیغی کبی لہ الحمد للہ

اوچیوز اون اوج سندھ سی دخی (قواعد فارسی)

نام کتابک تصحیحہ اھتماملہ طبعنہ موفق اولنوب بیوک

یتوسی حکاکار آرقہ زقاغندہ (۴ و ۲) نومرولی مغازہ

ب شعبہ لرندن برنجی شعبہ سی از میردہ کاغد جیلر

د بککری زادہ حافظ احمد طلعت افندینک (۱۶) نومرولی

نندہ و او چنجی شعبہ سی قونیہ دہ صوفی زادہ الحاج

ضافندینک دکانندہ و در دنجی شعبہ سی طربزونندہ

د بازارندہ کائن صحاف موسی افندینک دکانندہ

د بندنہ احسانہ جادہ سندہ قرہ قاش زادہ ابراھیم

د افندینک دکانندہ مکرم و مصارفات نقلیہ سی ضم

د نابول فیثانہ صائلقدہ در و سلا نیکدہ دخی

د لچار شوسندہ مصطفی صدق افندینک دکانندہ

صائلقدہ در

(نظارت جلیلہ سنک ۱۳۳۵ نومرو ۸ رجب)

(۱۳۱۰ تاریخلو رخصتیلہ صحافیہ عثمانیہ)

(شرکتک مطبعہ سندہ طبع اولمشدر)

درویش
فار سیدر
دعا دیمکدر
دواوین
دیوان جمیدر
ودیوان
بوراده اشعار
شعراپی
جامع مجلد
دفتر در
مغزفار سیدر
ایچ و بوراده
تفسیر دیمکدر
عربیده لب
دیرلر مفتاح
الدریه قواعد
فارسیه بی
حاوی عربی
العبارہ
بر کتابک
اسمیدر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي علمنا قواعد اللغات الفارسية * والصلاة
والسلام على سيدنا محمد خير البرية * وعلى آله واصحابه
ذوي الفوس الزكية * بعد از حمد خدا و درود رسول
كبريا * بوعبد فقير و حقير معترف عجز و تقصير محب
مالان و عاملان خاكبای زمرة نقشبندیان السيد حافظ
محمد مراد ابن السبخ الحاح، عبدالحليم عفا عنهما العفو الكريم
ديركه آستانه عليه ده چهارشنبه بازارنده كائن مرحوم
و مغفور له داماد زاده محمد مراد افنديك بنا و احياسنه
موفق اولدقلری خانقاه نقشبنديه ده شيخ اولوب حسب
المقدور دواوین فارسيه و باخصوص حضرت مولاناك
قدس سره مغزقرآن اولان مشنوی شریفی مذا كره سيله
اوقات كذار اولديغيز سيله بالدفعات قواعد
فارسيه بي حاوی اولان مفتاح الدريه اسميله مسمى رساله
مذا كره اولتمش ایدی ولكن درون رساله ده حشو و زائده
متعلق مسائل موجوده اولديغندن ماعدا عباره سندن

واستكلو آب

زال طاتلو

صوم طرح

وتكلان مرید

اعتماد کبی

(باب المصدر

بیان مصدر

دالی انحصار

طو یلمق

دیمکدر

آمدن کلمک

شدن اولمق

و کیتیمک

زدن اورمق

ضرب کبی

یزدن ساکت

وخوش

اولمق دیمکدر

یار نویکی

روست

دیمکدر

مراد ایلامیکی معنی عسرت ایله استخر اچ اولوب و ابلدن
 مبتدیلره تعلی امور عسیره دن اولمقین بناء علی هذا تشنه
 دلال آب زلال زبان فارسی اولان مبتدیانہ آسان اولمق
 ایچون لسان ترکی یه زواندن طری ایله ترجمه اولدی
 ایمدی مطالعه پیوراں اخوان دیندن نیاز درویشانه مزد
 هرندکلو قصور و خطاسی وار ایسه عفو پیورده لر والله
 المستعان وعلیه الاعتماد والتکلان ﴿باب المصدر﴾
 لسان فارسیده مصدر شول اسمہ دیرلرکه دال مفتوحه
 و یاخود تاء مفتوحه ددن صکره آخرنده نون ساکنه اوله
 واول دال و تانک ماقبلاری ساکن اوله (کردن و باختن)
 کبی و بوتعریف ایله معرف اولان مصدر ایکی قسمدر برینه
 دالی و برینه تائی نسیمه اولور (ودخی مصدر دالی بش نوع
 اوزرینه درزیرا دالک ماقبلی (یارنو) کلمه سنده مجموع
 اولان حرفدن بری اولور و غیری حرف اولماز بوصورته
 مصدر دالینک بش نوعه انحصاری لازم کدی اگر (ستدن)
 کلمه سیله سؤال وارد اولور ایسه که دالک ماقبلده تاوارد
 ستادن کلمه سنک کثرت استعمالنه بناء الفی حذف ایله تخفیف اولمشدر
 دیوجواب ویرلور شول دلیل ایله که ماصیمی ستاد درستد
 دکدر ماضیده اف او اسی مصدر ده دخی الف او لمقن مقتضیدر
 اما (آمدن و شدن و زدن و تمزدن) کلمه لوی دالربنک ماقبلارنده
 حروف (یارنو) دن بر حرف موجود دکدر بونلر بو جهته
 دکل بلکه وجوه ایله شاذلر در (اولکیسی) فعل ماضیلرنده

دالهرينك ماقبلاري ساكن اوله جق ايكن منهره اولمشدر
 (ايكنجيسي) دالهرينك ماقبلارنده (يارنو) حروفندن برحرف
 اولماسيدر (اوچنجيسي) شاذلقري فعل مضارعلرنده درقريباً
 تفصيلي كلسه كر كدر ارشاء الله تعالى (و دخی مصدر دالينك
 نوع اولي كه دالک ماقبلنده يواردر يارباعيدر يعني درت
 حرفليدر (ديدن) كبي ياخود खासيدر (پریدن) كبي ياخود
 سداسيدر (ارزیدن) كبي ياخود سباعيدر (پرستیدن كبي)
 ياخود ثمانيدر (آرمیدن) كبي ايكنجی نوع كه دالک ماقبلنده
 واو واردر بودخی يارباعيدر (بودن) كبي ياخواسيدر (ربودن)
 كبي ياسداسيدر (فرمودن) كبي ياسباعيدر (آزمودن) كبي
 اوچنجی نوع كه دالک ماقبلنده الف واردر بودخی يارباعيدر
 (دادن) كبي ياخواسيدر (ستادن) كبي ياسداسيدر (افتادن)
 كبي ياسباعيدر (فرستان) كبي در دنجی نوع كه دالک ماقبلنده
 را اولاندر بودخی يارباعيدر (بردن) كبي ياخاسيد (سپردن)
 كبي ياسداسيدر (افسردن) كبی بشجی نوع كه دالک ماقبلنده
 نون اولاندر بودخی يارباعيدر (كندن) كبي ياخواسيدر (راندن)
 كبي ياسداسيد (آ كندن) كبي ياسباعيدر (افشاندن) كبي
 وبوامثله نك معنالي كچه مفاتيح الدر يته بيان اولنماشدر
 مبتدي به تسهيل ايچون على اترتيب بيان اولندي مثال اول كه
 (دیدن) در كه كورمك معناسنه (و پریدن) اوچق (و ارزیدن)
 برشيتك بهايتمعي (و پرستیدن) طابعق (و آرمیدن) دكلمك
 و راحت ايتك (و بودن) اولمق (و ربودن) قابعق (و فرمودن)

کندن کاف

عربه در

آکندن کاف

عجمیدر

بیان مصدر

تائی

کریختن کاف

عجمیدر

پور مق (وآز مودن) صنماق (و دادن) و یرمک (و ستادن)
 آلمق (و افتادن) دوشمک (و فرستادن) کوندرمک (و بردن)
 ایلمت (و سپردن) اصمارلق (و افسردن) طوکق (و کندن)
 قوپار مق (و راندن) سورمک (و آکندن) صتمق (و افشاندن)
 فتح ایله صاحب معالیه کلورلو (و مصدرک قسم ثانیه که
 مصدر تائی تمییه اولنور بودخی درت نوعه منحصردر زیر
 تانک ماقبلی یاخاء معجمه یاسین مهمله یاشین معجمه یاقا اولور
 بو حروف اربعه یی (خسشف) کله سی جمع ایدر و بو حروفدن
 ماعداتانک ماقبلی بشقه حرف اولماز بو صورتده درت نوعه
 انحصاری لازم کلدی (ایمدی مصدر تائی خائی یار باعیدر (پختن)
 کی یاخاسیدر (باختن) کی یاسداسیدر (کریختن) کی یاسباعیدر
 (آموختن) کی و بونوعده خانک ماقبلی حروف مددن
 بر حرف اولور اما پختن کله سیله سؤال وارد اولدقده
 شاذدر دیوجواب و یریلور (ودخی تانک ماقبلده سین اولان
 مصدر یار باعیدر (جستن) کی یاخاسیدر (نوشتن) کی یا
 سداسیدر (دانستن) کی یاسباعیدر (آراستن) کی و تانک
 ماقبلده شین اولان نوع دخی یار باعی در (کشتن) کی یاخاسیدر
 (گذشتن) کی یاسداسیدر (گذاشتن) کی یاسباعیدر (انکاشتن)
 کی و برنوع دخی تانک ماقبلده فا اولاندر بودخی یار باعیدر
 (رفت) کی یاخاسیدر (یافتن) کی یاسداسیدر (فریفتن) کی
 و مصدر تائیک امثله سنک دخی معالری بیان اولسون اول
 (پختن) بشمک مع اسنددر (و باختن) اویتق (و کریختن) قاچق

مؤنث غائبه دخی بوصیغه ایله تعبیر اولنور و بو (کردند)
 صیغه سی تثنیه مذکر غائب و تثنیه مؤنث غائبه دخی
 استعمال اولنور و دخی بو (کرد) کلمه سیکه ماضی مفرد
 مذکر غائبدر مفرد مذکر مخاطب قلمق مراد ایدر ایسک
 آخرینه بریاء خطاب الحاق ایدرسک و اول یا ایچون ماقبلنده
 اولان دالی مکسور قلا رسک (کردی) اولور ایشته بوصیغه
 یه فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب دیر لر و بوصیغه ایله ماضی
 مفرد مؤنث مخاطبه بی تعبیر ایدرسک و بو (کردی) کلمه سی جمع
 مذکر مخاطب قلمق مراد ایدرسک آخرینه بردال ساکنه الحاق
 ایدرسک (کردید) اولور بو کا جمع مذکر مخاطب دیر لر و جمع
 مؤنث مخاطبه صیغه سی دخی بونک ایله تعبیر اولنور و تثنیه مذکر
 مخاطب و تثنیه مؤنث مخاطبه دخی بوصیغه ایله تعبیر اولنور
 (و دخی مفرد مذکر صیغه سی نفس متکلم و حده قلمق مراد
 ایدرسک آخرینه بریم ساکنه علاوه ایدرسک و ماقبلنده اولان
 دالی اوج ساکن بریره جمع اولما سون دیو مفتوح قلا رسک بو
 صورته (کردم) اولور ایشته بو کا ماضی معلوم نفس متکلم
 و حده تعبیر اولنور (و نفس متکلم مع الغیر قلمق مراد ایدر ایسک
 بریم متکلم ماقبلنده بریاء ساکنه کنور رسین و اول یا ایچون
 دالی مکسور قیلار سین (کردیم) اولور بوصیغه نفس متکلم
 مع الغیر صیغه سیدر (بو صورته فعل ماضی نیک امثله مطرده سی
 آلتی صیغه به منحصر در هکذا یتصرف) کرد کردند کردی
 کردید کردم کردیم اما (کرد) کلمه سی فعل ماضی معلوم

مفرد مذکر فائب و مفرد مؤنث غائبه در و هر پیده (نصر
و نصرت) مقامنددر (و کردند) کلمه سی فعل ماضی معلوم
تثنيه مذکر فائب و جمع مذکر فائب و تثنيه مؤنث غائبه و جمع
مؤنث غائبه در (نصر نصرا نصروا نصرتا نصرتن) صیغه لریك
مقاملرینه قائمدر * اما (کردی) * فعل ماضی معلوم مفرد مذکر
مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه در (نصرت و نصرت) مقامنه
قائمدر * (و کردید) فعل ماضی معلوم تثنيه مذکر مخاطب و جمع
مذکر مخاطب و تثنيه مؤنث مخاطبه و جمع مؤنث مخاطبه در
(نصرتما نصرتن) ینه (نصرتما نصرتن) مقاملرینه قائمدر
(و کردند) فعل ماضی نفس متکلم و حده در (نصرت)
مقامنده در (و کردیم) نفس متکلم مع الغیر در (نصرتنا)
مقامنه قائمدر (بودند نصکره معلوم اوله که فعل ماضینک حالندن
حکایه مراد ایدرایسک اولنه بر لفظ (می) زیاده ایدر سین
(می دانست) اولور معناسی یلیدی ایدی دیمکدر (و دخی فعل
ماضی بی نفی مراد ایدرایسک اولنه بر نون مفتوحه ادخال
ایدر سین (نکرد) کبی بکمش زمانده ایلدی دیمکدر و اگر
ماضینک اولده همزه مقصوره یا خود ممدوده و ارایسه یا به
منقلب اولور (نیفر وخت و نیامد) کبی و بو ماضی منفی به جحد
مطلق * تسمیه اولور و اگر ماضی مرکب ایه جزء نایسنه
نونی داخل قلا رسین (درنک نکرد دانش نیاموخت) کبی و بو
ماضی منفینک اولنبر (هیچ) لفظی کلدکده جحد مستغرق
اولور (هیچ نکرد و هیچ نیاموخت) کبی بودند صکره معلوم

درنک آخرنده
اولان کاف
عجبیدر دو
کون و اکلمک
دیمکدر هیچ
اصلا دیمکدر

اوله که مثلاً (کرد) ماضی* معلومدر مجهول قلبی مرادیدر
 ایسک اسم معمولنی آلورسین کرده لفظیدر و آخرینه ر (شد)
 کلمه سی کتورر سین (کرده شد) اولور (کرد) فعل ماضی
 معلوم مفرد مذکر غائبدر (و کرده شد) الیک مجهولیدر مثال آخر
 (دانست) که ماضی* معلومدر مجهولی دانسته شد اولور
 باب المضارع فعل مضارع مصدر دن مشتقدر کیفیت اشتقاقی
 شو وجهله اولور که نون مصدری حذف اولور اکر ماقبلده
 دال واریسه اسکان اولور و دالک ماقبلی دخی مفتوح قلنور
 اکر نون مصدرینک ماقبلی تا ایسه داله قلب اولور و اول دال
 اسکان اولنرب ینه ماقبلی مفتوح قلور اما مصدر دالیدن
 شتق اولان فعل مضارع دالک ماقبلنده (یارنو) حرفلرندن برحرف
 اولمقدن خالی کا را کر (یا) اولور ایسه حذف اولنور (چریدن)
 مصدرندن مشتق اولان چردکی نون مصدری حذف اولنوب
 (چرید) قالدی دالک ماقبلنده اولان یایی حذف ابتدک و رای
 مفتوح قلنق چردا واری حیوان او تله معناسنه در (اما آفریند
 و چیند و بیند و کزیند) کلمه لری که (آفریدن و چیندن و دیدن
 و کزیدن) مصدرلرندن مشتقدر مصدر نوننی دالک اوزر ینه
 تقدیم ایله فعل مضارع قلنمشدر شد و ذیلری ایله جواب
 ویریلور بوجهتله شاذا وادیفندن ماعدا (بیند) کلمه سنده
 مصدرینک اولنده اولان دال دخی علی غیر القیاس بایه قلب
 اولنمشدر (اما شنود) کلمه سی که شنیدن مشتق رنون مصدری
 حذف اولنوب یا و او قلب اولنمشدر ینه شاذدر دیو جواب

ویریلور واکردالک ماقبلنده (یارنو) حرفلر نسن الف اولور
ایسه یا حذف اولندیغی کی الف دخی حذف اولور مثلا (استد)
کبی مصدری ایستادن در (اما کشاید) کله سی ایله سؤال وارد
اولور ایسه کشودن مصدر نندن مشتق کشادن دکلدر دیو
جواب ویریلور بوضورتده دالک ماقبلنده واولان قبلدندر
بونک بیانی قریاکور واکر (کشادن) دن مشتق اولور ایسه
شاذدر دیو جواب ویریلور زیراکشد کلی ایکن (کشاید) کلدی
یا خود قیاس اوزره کله سنه مانع وارد در زیر (کشت)
مصدر نندن مأخوذ اولان فعل مضارع التباس لارم کور (اما
ده) کله سی (دادن) دن مشتق دیرایمک ینشاذدر دیو
جواب ویریلور (امادهیدن) کله سندن مشتق ایسه دالک
ماقبلنده یا حذف اولان قبلدندر بوضورتده قیاسه مؤفند
(اما زاید) کله سی (رادن) دن مشتق ایسه مضارعده یازیده
اولمله شاذدر واکر (زایدن) دن مشتق ایسه ینه یایی حذف ایله
مضارع اولمشدر بوضورتده شاذدکلدر (واکر فعل مضارعک
دالک ماقبلنده (یارنو) حرفلر نندن واولور ایسه حذف
اولوب بدله الف ویا حرفلری عوض ویریلور مثلا (آزاید)
کبی که (آزمودن) دن مأخوذ در نون مصدری حذف اولدوقده
واودخی حذف اولوب یرینه برالف ویا عوض ویرملک ایله
(آزاید) اولمشدر تعریبه معاسنه در (اما بودن) دن مشتق
اولان بود کله سی شاذدر دیو جواب ویریلور وبعضیلریان
ایتدیلر که بر نهج قاعده الف ویا عوض ویرلسه (باید) اولور

عوض
عریدر بدل
دیگدر نهج
عریدر
طریق دیگدر

کشودن
مشهور
اولان کافک
فارسی
اولسیدر

بوصورتده (بایستن) دن مشتق اولان (باید) کله سنه التباس
 لازم کلو رالتباسی دفع ایچون (بودن) مصدرینک مضارعی
 (بود) اولمغه سبب بودر دیدیلر (وا کر دالک ماقبلنده) (یارنو)
 حرف لرندن راء ساکنه (و یاخو دنون ساکنه اولور ایسه رای و نونی
 مفتوح قلا رسک فعل مضارع اولور لر (پرورد و راند) کی
 پروردن و راندن مصدر لرندن مشتق لردر و دخی فتح بایله
 (برد) مضارعی کی ضم ایله (بردن) مصدرندن مشتق درنون
 مصدر حذف اولوب و را دخی مفتوح قلنوب (رد) اولدی
 اما اولنده اولان بانک مفتوح اولما سنک سبی (بریدن) دن مشتق
 اولان فعل مضارع التباس لازم کلسون ایچوندر اما (مردن)
 دن مشتق اولان (میرد) کله سی شاذدر دیو جواب و یریلور
 و دخی (کردن) دن مأخوذ اولان (کسد) ینه بویه در (اما آودن)
 دن مشتق اولان آورد قیاس اوزر جاریدر چوق کره و اوی
 حذف ایله ارد دیر لر (امازند و آید و شود) که زدن و آمدن
 و شدن مصدر لرندن مشتق لردر بونلر دخی شاذدر لر دیو
 جواب و یریلور * تمت المشتقات من المصدر الدالی * (اما)
 مصدر تائیدن فعل مضارع اشتقاقک طریق اولان نون مصدری
 حذف اولنوب ماقبلنده اولان تا داله قلب اولنوب فعل
 مضارع ک آخری البته دال اولور و اول دال یا اصلی در و یاخود
 تادن مقلوبه در مثلا (کند) کله سنده اولان دال اصلیدر زیرا
 (کردن) دن مشتق درو (داند) کله سنده اولان دال تادن مقلوبه
 در زیرا (دانستن) دن مشتق در و بودال مقلوبه نک ماقبلی

(خسشف) کلمه سنده اولان حروقدن بری اولور واکردال
مقلوبه نك ماقبلنده خا اولور ايسه اول خاء ضارع قلند قده زايه
تبدیل اولنور (آموزد) کبی مصدری (آموختن) درو (پزد)
کی مصدری (پختن) در و بوپزد کلمه سنده تخفیف ایچون بانك
ضمه سی قحیه تبدیل اولندی اما (شناسد و فروشد و کسلد)
مضارع لری که (شناختن و فروختن و کسینختن) مصدر لرندن
مشتق لر در بونلرده اولان خالو زايه تبدیل اولما غله شاد لر در
دیو جواب و یریاور و بونلرک معنالی اکلر و صتار و قیر
دیمکدر واکردال مقلوبه نك ماقبلنده سین مهمله اولور ايسه
اول سین حذف اولنور (داند) کبی که (دانستن) دن مشتق در
یا خود هایه تبدیل اولنور (خواستن) دن مشتق اولان (خواهد)
کبی یا خود یایه تبدیل اولنور (یراید) کبی (پیراستن) دن
مشتق در (ودخی اوج کلمه وارد که بری (جوید جستن) دن
بری (شوید جستن) دن و بری (روید رستن) دن بونلرده
اولان سین یایه تبدیل اولند قد نصکره یانك ماقبلی مضموم
اولدیفندن ضمه اشباع اولنوب و او حاصل اولشدر زبرایانك
ماقبلی مضموم اولز بونلرک معنالی (جوید) استرو (روید)
بترو (شوید) یقردیمکدر اما (بندد) کلمه سی اکر (بستن) دن
مشتق ايسه شاددر اکر (بندیدن) مشتق ايسه دالک ماقبلنده
اولان یایی حذف ایله مضارع اولشدر بو صورتده مصدر
دالیدن مشتق اولوب یایی حذف ایله مضارع قلنشدر شاد اولماز
و معناسی بفلار دیمکدر اما (پیوندد) مضارعی که (پیوستن)

خسشف
معناسی بوقدر
کسینختن کاف
همچمیدر
اشباع شعبه
لندر مک شعبه
دال بوداق
دیمکدر

دن و (نشیندنشستن) دن و (نویسدن نوشتن) دن و (خیزد
 خاستن) دن بودرت فعل مضارع که بونلرده اولان شین نه یاه ونه
 هابه تبدیل اولنوب ونه حذف اولور قاعده به مخالف
 اولدقلری اجلدن شاذلردر دیو جواب ویریلور * بونلرک
 معناسی (بوند) متصل اولور و (نشیند) اوطور و
 (نویس) یازار و (خیزد) قالقار دیمکدر (واکر ذال مقلوبه
 نك ماقبلی شین معجه اولور ایسه رایه تبدیل الور) انبارد کبی که
 (انباشت) دن مشتقدر (واغارد) کبی که (اغشتن) دن مشتقدر
 و بواغارد کلمه سنده غیندنصکره برالفز زیاده اولسی بر قاعده
 مبی دکدر بلکه فتحای اعجامدن بویه استماع اولمشدر اما
 (کرد) کلمه سی (کشت) دن مشتق ایسه شاذدر زیرافایس
 اولان شینی رایه تبدیل ایله کرد کلمک ایدی واکر (کردن) دن
 مشتق ایسه دالک ماقبلنده اولان یایی حذف ایله مضارع اولمشدر
 بو صورتده مصدر دالیدن مشتقدر و معناسی دوزر دیمکدر بویه
 اولجه شاذ اولاز (اما کاف عربیه نك ضمی ایله) کشتن (دن
 مشتق اولان کشد کلمه سی که اولدرر معناسنده و (نویس)
 کلمه سی که (نوشتن) دن و (سریشد) که سریشتن دن مشتقدر
 بونلردخی شاذلردروا کردال مقلوبه نك ماقبلی فاو لور ایسه باه
 موحده به تبدیل اولور (نابد) کبی که (نافتن) دن مشتقدر و فای ابقا
 دخی جائزدر (نافد) کبی و (شکافد و شکفت) کبی بونلر (یافتن و شکافتن
 و شکفتن) مصدرندن مشتقدر در معنای طوقور و یازار و آچیلور
 دیمکدر و دخی شکفتد کلمه سنده کافک ضمیه سنی اشباع ایله و او

کرد کافی
 معجمیدر
 شکفتن کافی
 معجمیدر
 شکفتن کافی
 عسیدر

حاصل اولوب شکوفد دخی دیر لر (اما کوید) که گفتن دن سولیک
معناسنه و (رود) فتح را ایله رفتن دن کتمک معناسنه و (خفد)
خاتک ضعیی ایله خفتن دن او یومق معناسنه و (کیرد) کرفتن
شدن طوتمق معناسنه در بودرت فعل مضارع دخی شاذ در لر
معلوم اوله که فعل مضارع اوزرینه با داخل اولور ایسه زمان
استقباله تخصیص ایدر (بداند) کبی معناسی کله جکده ییلور دیمکدر
واکر (می) لفظی داخل اولور ایسه زمان حاله تخصیص
ایدر (می داند) کبی شمدی ییلور دیمکدر واکر بادن و می دن
کاری اولور ایسه زمان حاله و استقباله دلالت ایدر (داند) کبی
شمدی و کله جکده ییلور دیمکدر و بود داخل اولان بامصدره
داخل اولان با کبی او قور (بوندن صکره معلوم اوله که فعل
مضارعک امثله مطرده سی فعل ماضیک امثله مطرده سی کبی
التي صیغهیه منحصر در (کند کندکی کنید کنم کیم) اولا (کند)
فعل مضارع معلوم مفرد مذ کر غائبه و مفرد مؤنث غائبه در
اکر جمع مذ کر غائب قلمق مراد ایدر ایسک دالک ماقبلنه بر نون
زیاده ایدر سک (کند) اولور و بوضیفه تشبیه مذ کر غائب
و تشبیه مؤنث غائبه و جمع مؤنث غائبهیه دخی تعبیر اولور
واکر (کند) کله سنی مضارع مفرد مذ کر مخاطب قلمق مراد
ایدر ایدر ایسک دالی حذف ایدوب یرینه بر یا خطاب کتور سک
(کنی) اولور و مفرد مؤنث مخاطبهیه دخی بوضیفه تعبیر
اولور واکر بوکنی کله سنی جمع مذ کر مخاطب قلمق مراد ایدر
ایسک آخرینه بر دال سا کنه الحاق ایدر سین (کنید) اولور

بوضیفه تشبیه مذکر مخاطب و تشبیه مؤنث مخاطبه و جمع
 مؤنث مخاطبه به دخی تعبیر اولوروا کر (کند) کلمه سنی نفس
 متکلم و حده قلمی مراد ایدایسک آخرندن دالی حذف ایدوب
 بریم ساکنه الحاق ایدرسن (کنیم) اولور و میم ماقبلنه
 بریا زیاده قیلایسک نفس متکلم مع القیر اولور (کنیم) کبی
 (ودخی معلوم اوله که) (کند) فعل مضارع معلوم مفرد
 مذکر فاعل مجهول قلمی مراد ایدایسک اسم مفعولی اولان
 (کرده) لفظنک آخرینه بر (شود) ضم ایدرسک (کرده شود
 اولور بوکا فعل مضارع مجهول مفرد مذکر فاعل تعبیر ایدر لر
 تم بحث المضارع (نفی حال) شول بر فعل مضارع صدر که
 اولنده (نمی) لفظی اوله مثلاً (نمی کند) کبی شمدیکی حاله
 ایلز معناسنه در و بونفی حالک اولنه بر (هر آینه) لفظی
 کلدکده تأکید نفی حال دیر لر (هر آینه کند) کبی (نفی
 استقبال) شول بر فعل مضارع دیر لر که اولنه بر نون نافیه
 مفتوحه داخل اوله (نکند) کبی معناسی کله جک زمانده
 ایلز دیمکدر بوضیفه نک اولنه هر آینه لفظی کلدکده تأکید نفی
 استقبال تعبیر اولور (هر آینه نکند) کبی البته کله جک زمانده
 ایشز دیمکدر (امر فاعل) شول بر فعل مضارع صیفه سیدر که
 بیلر ی قرینه ایله فرق اولور یعنی مقام مضارع معناسی اقتضایدر
 ایسه مضارع معناسی ویریاور کله فعل مضارع اولور امر فاعل
 معناسی اقتضایدر ایسه معنای امر ویریلوب امر فاعل اعتبار
 اولور مثلاً (داند) کبی معناسی امر فاعل اولدیغی صورته

مجهول
 مضارع نفی
 استقبال

ولكن فقير
ظن ايدرم كه
بعض امرا
ضراف ايله
ونون ايله
صفت مشبهه
اولور يعنى
هر امر حاضر
كرك فقط الف
وكرك الف
ونون كتور
سك صفت
مشبه اولماز
زيرا ينساد
دينور ينسان
ديتوز خندان
دينور خندان
ديتوز
فعل تعجبك
جزء ثانى
اسم مشتق
اولسونده
نه اولور

يلون ديمكدر فعل مضارع اولديغى صورته ييلور ديمكدر
(ودخى مضارع دالتك ماقبله برالف زياده اولنور ايسه ينه امر
فائب اولور (كناد) كى معناسى ايلسون ديمك اولور لكن
بويله امر فائب موقع دعاده مستعملدر (نهى فائب) امر فائبك
صيغه سى اوزينه برهم نافيه مفتوحه كتور مك ايله در (مداند
ويمكناد) كى بيلسون ايلسون ديمكدر (امر حاضر) فعل
مضارعك آخرنده اولان دالى حذف و ماقبلنده اولان حرفى
اسكان ايله اولور (كن و دان) كى (فعل تعجب) شول بر ككه
در كه اولنه تعجبه موضوع اولان لفظ داخل اوله مثالى (تزهى
دانست وجه عجب دانست و آيا كند و آيا دانسته) كى (اسم فاعل)
فعل مضارعك دالتك ماقبلنه بر نون كتورر ايسك و مضارع
دالى مفتوح قيلار ايسك و اول فتحه يه علامت آخريته برهه
رسميه كتورر ايسك اسم فاعل اولور (كننده و دهنده) كى
ايليجى و ويريجى ديمكدر (اسم مفعول) فعل ماضى صيغه سنك
آخرينى مفتوح قيلق ايله در و اوقچه يه علامت ينه برهه رسميه
ياز ييلور (كرده و دانسته) كى (صفت مشبهه) امر حاضر
صيغه سنك آخريته برالف الحاقيله در (كويا) كى سويليجى
معناسنه در يا خود برالف و نون ايله در (كويان و خندان) كى
كوى و خند كملر لى امر حاضر لوردر (اسم زمان) شول بر اسميه
دير لوكه اولنه هسكام لفظى كله (هسكام دانستن) كى بيلك زمانى
ديمكدر (اسم مكان) شول بر اسميه دير لوكه آخريته (گاه و ستان
لفظى لاحق اوله (آرامگاه و گلستان) كى راحت مكانى و كل

مکانی دیمکدر (اسم آلت) شول بر کله در که کندویه آلت لفظی
 مضاف اوله (آلت دانستن) کبی بیلک آلتی دیمکدر (بناء مره)
 شول مصدر که اوله کره معناسی افاده ایدر کله داخل اوله
 (یکبار دانستن) کبی معناسی بر کره بیلک دیمکدر (بناء نوع) شول
 مصدر در که اوله نوع معناسی افاد ایدم چک کله داخل اوله
 (دیگر کونه دانستن) کبی معناسی بر غیر ی در لو بیلک دیمکدر
 (اسم تصغیر) شول کله در که آخرنده کاف عربیه سا کسه اوله
 (پسرک و دخترک) کبی یا خود جیم فارسیه مفتوحه اوله (غلامچه
 و دیوانچه) کبی و شول کله که آخرنده هاء رسمیه اوله کاف تصغیر
 الحاق اوله جق و قنده هاء رسمیه یا به یا خود کافه قلب اول نور
 (بتدیک و خواجک) کبی (اسم منسوب) شول بر اسم در که
 آخرینه یای نسبت کله (شیرازی) کبی یا خود ناک و مندو و روبان
 الحاق اوله مثلاً (خرد ناک و خرد مندو و هنر و و شر بان) کبی (اسم
 تفضیل) شول بر کله در که آخرنده زیاده معاسنه اولان (تر) لفظی
 موجود اوله (داننده تر و فاعل تر) کبی زیاده عالم و زیاده فاضل
 دیمکدر بوبو محله کلنجه امثله مختلفه فارسیه ناک احکام بیان اولدی
 ❀ الامثله المختلفه ❀ کرد کسد کنند کرده نکر دد هیچ نکر دد نمی
 کنند نکند هر آید ه نکند نکند مکن کن مکن همکام کردم کردن
 کاه آلت کردن یکبار کردن دیگر کونه کردن کردنک کردنی کننده
 تر زهی کردن ❀ باب حروف المعانی ❀ بوباب لغت فارسیده
 معنایه وضع و تعیین اولان حروف بیاننده در اول حروفدن
 بریمی (همزه) در که تنبیه ایچو ندر شو بیتده اولدییگی کبی (آی

مدا و لسون
 ساویدر
 بنده ادات
 ب اولدییگی
 مورتده کا
 مل تعجب
 بر لر
 هی وجه
 آیا و یا تعجب
 یمکدر
 هاء رسمیه
 ناء علامت
 هاء ضمیر
 بلفوظه دخی
 حمیه اول نور

یدهنده و
 ریجی خند
 کول و کوی
 بویه دیمکدر

جرم را کر کنی ظلم و جور * کند لاجرم مرتورا جور دور
 معنای بیت ای ظالم آگاه اول و سکا تنبیه که صو جسز اولان
 کسمه به بغیر حق ظلم و جفا ایدر ایسک اول و ظلومک آهنی سندن
 آلمق ایچون سکا دخی فلک جور و جفا ایدر یعنی بی وجه کیمسه بی
 رنجیده ایتمه عالم بالادن سن دخی رنجیده اولور سن دیمکدر
 (الف) ندا ایچوندر کله نلک آخرینه کلدیگی و قتده خدایا و پادشا
 ها کبی معناسی (یا الله و یا سلطان) دیمکدر (ودخی مرکبات
 بیننده ایکی کله بی بری برینه مزج و کلمه واحده کبی قلمق ایچون
 کلور) (سراپا و دستادست و دوا دو) و دخی بعض کره سؤال دن
 فرق اولنسون ایچون جوابلک آخرینه دخی برالف زیاده ایدر لر
 تنبیکیم کستانده شیخ سعدی شیرازی قدس سره العالی پیور مشدر
 (بدو کفتم که مشکى یا عبیری) (که از بوی دلا و بز تو مستم
) (بگفتا من کل ناچیز بودم) (ولیکن مدتی با کل نشتم) (ودخی
 باه مفتوحه الصاق ایچون کلور شو بیتده اولدیغی کبی *
 عاشق که شده یار بحالش نظر نکرد * ای حواجه در دنیست
 و کر نه طیب هست * معنای بیت (عاشق کیم اولدیکه معشوقی
 اولار دلبرانک حاله نظر و التفات ایتمدی البته ایتمسی محققدرای
 افندی سنده درد یوقدر یوقسه سکا معالج بر طیب و اردر علنک
 یوق ایکن طالده طیب یوقدر دیمه زیر اخلا قدر و الحاصل
 درد اولدیغی و قتده اول درده علاج ایدر حکیم اولماق محال
 اولدیغی کبی بر کیمسه بر دلبره عاشق اوله و حب تام ایله محبت
 ایلیه اول جانان نکاه و التفات ایتمه بودخی محالدر (ودخی

مصاحبت ایچونده کلور شو، مصراعده اولدیغی کبی (بهست
 ونیست مرتجان ضمیرا) معناسی (دنیای دینیهدک وارینه
 و یوغنه مصاحب اولدیفک حالد انجمنه امتعه جهانک
 وجودی و عدمی عننده مساوی اولسون دیمکدر) ودخی
 قسم ایچونده کلور (بخدا ای) کبی معناسی الله
 یمین ایدرم دیمکدر (ودخی ظرفیت ایچونده کلور شو
 مصراعده اولدیغی کبی) کس بدور نرکست طرفی نیست
 ازمافیت) معناسی ای دلبر سنک کوزیکک دورنده
 برکیمسه صافیتدن امید بغلیدی هرکس حیاتدن مأیوس
 اولوب جانانک کوزل کوزلری بزی هلاک ایتیمی
 مقرردر دیدیلر (ودخی تحسین لفظ ایچون کلور مثالی
) بدریادر منافع یشمارست) مصراعده اولدیغی کبی
 تقدیری دردریادیمکدر بوصورنده معنای ظرفیتدر
 لفظندن منقهم اولور بازاد و تحسین لفظ ایچون کلش
 اولور (ودخی حروف معانیدن بریسی تادرو بوتاخطاب
 ایچوندر) عمرت) کبی سنک عمرک دیمکدر جمعی عمرتان کلور
 سنک عمرلریکز دیمکدر (ودخی شوکله که آخرنده
 و اوساکنه اوله خطاب کلدکده) ابروت و کیسوت)
 دینور سنک قاشک و صاچک دیمکدر و اوای قمع ایله دخی
 او قومق جائزدر و او دنصکره بریاء مفتوحه ایله
) ابرویت و کیسویت) دخی دینور وشول کله که آخرنده
 هاه رسمیه اوله تاء خطاب کتورمک مراد ایدرایسک

برهمزه ایله برابر (بنده ات وخواجہ ات) دیرسین
 وبو همزه به همزه بختلبه دیرلر (ودخی همزه بی وهای
 رسمیه بی حذف ایله) بندت وخواجہ (دیمک جاژ در *
 ودخی حروف معایندن بریسی شین دروشینه ضمیر غائب
 متصلدر بونک حکمی تاه خطابک حکمی کبیدر مثالی
 (عمرش و ابروش) وقح و اوایله (ابروش) ویا
 زیاده سیله (ابرویش و بنده ایش و بندیش) کبی (ودخی
 حروف معایندن بریسی هادر لیافت معناسنی افاده ایدر
 (شاهانه) کبی پادشاهلره لایق دیمکدر و مقدار ایچون دخی
 کلور (یک ساله) کبی برسنه مقداری دیمکدر (ودخی حروف
 معایندن بریسی یاد رکاه مصدر معناسنی افاده ایدر بوکایاه
 مصدریه تعبیر اولنور (سروری) کبی اولوق معناسنه در وکاه
 نسبت ایچون اولور (شیرازی) کبی شهر شیرازه منسوب
 دیمکدر وکاه وحدث ایچون اولور (پادشاهی) کبی برپادشاه
 دیمکدر واکر فعل ماضینک آخرینه کلور ایسه حال ماضیدن
 حکایه ایچوندر (دانستی) کبی معناسی یلدی ایدی دیمکدر وکاه
 خطاب ایچو کلور (مردمی) کبی سن آدمین دیمکدر (ودخی
 معلو اوله که عربیده و او حرف عطف اولدینی کبی فارسیده
 دخی حرف عطفدر و لکن حرف عطف تلفظ اولنموب
 ماقبلنده اولان ضمه ایله اکتفا اولنور مثلاً لغت شاهدهی
 دیباچه سنک اول مصرای **ک**بی (بنام خالق وحی
 و توانا) حی لفظی خالق او زیننه معطوفدر توانا لفظی

خواجہ ات
 سنک استاذک
 بنده ات سنک
 قولک دیمکدر
 توانا کوجلوا
 وقوتلو
 دیمکدر
 عربیده قادر
 وقدر کبی

حی اوزرینه معطوفدر معطوف علیه مضموم اوقنوب حرف
 عطفقر تلفظ اولغاز واکر معطوف علیهک آخری حرف مد
 او اورسه اول زمان حرف عطف ضمه ایله تلفظ اولنور مثالی
 (پار ساورندو صوفی و ظریف و ابرو و چشم) کبی تمت حروف
 المعانی (باب قواعدشتی) معلوم اوله که سین تابه متصل
 اولدینگی حالده ادات خبردر (آبست) کبی بوصودر دیمکدر
 ودخی (ند) لفظی جمع ایچون کلور مثالی (عاشقان کشتان معشوقند)
 کبی معناسی عاشققر معشوققر در دندن اولشدر در دیمکدر و شول
 کله که آخرنده هاء علامت واردر ادات خبر کلد کده هیزه مجتلبه ایله
 کلور (این بنده است و اینان کشته ند) کبی ودخی معلوم اوله که
 تالفظی تعلیل ایچوندر لام جارمه معناسند مثالی (آدم ناترا اینم)
 کبی کلد م سنی کور مک ایچون دیمکدر (ودخی اثناء غایت ایچون
 کلور (رقم تالمکه) ده اولدینگی کبی مکله یه کتدم دیمک اولور
 (و شرط ایچول دخی کلور (تاتویایی من نیایم) کبی سن کلد کجه بن
 سکا کلم دیمکدر ودخی دوام ایچون کلور مثالی تادرین کله
 کوسفندی هست نشیند اجل زقصابی * بیتنده اولدینگی کبی
 معناسی مادامکه بوسور بده برقیون واردر انک اجلی بر قصابک
 الدیه در دیمکدر (ودخی معلوم اوله که رالفظی تعلیل ایچوندر
 (خدر) کبی الله تعالی ایچوندر دیمکدر (و تخصیص ایچون دخی
 کلور (سباس خدارا) کبی شکر حقه مخصوصدر (ودخی
 علامت مفعولدر شو بیتده اولدینگی کبی * آنکه در آدم دمید
 اوروح را * داد از طوفان نجات اونوح را * ودخی معلوم

این بنده است
 بوقولدر
 اینان کشته اند
 بونلر مقتول
 اولمش لردر
 کله کاف
 عجمینک قصبی
 ولام مشده
 نک قصبی دخی
 هار سمیه ایله
 قیون و سائر
 حیوا نانک
 سور یسنه
 دیرلر ولام
 مخففه نک
 قصبیه دخی
 او معنایه در
 دمید افور دی

جاهلان جا
 هالر مردمان
 آدم لر سنكها
 كاف عجميله
 طشار ديمكدر
 در ختان
 اما حله كر
 مان كاف عريه
 ايله قور دلي
 ديمكدر جا
 جاي و جا اتمان
 بوي و بوقوق
 رايحه و عناسنه
 در اين بووشو
 ديمكدر اتمان
 و ايهما بونلر
 شونلر ديمكدر
 امان و آنها
 ايلر ديمكدر
 بدين بوكو
 بونكاه بدان
 و بدو اكاو
 ايله ديمكدر

اوله كه بالفظي ترديد ايجوندر مثالي (اورازيد آمدست ياعرو)
 كي (ودخي معلوم اوله كه عبارة فارسيله موجود اولان
 افعال اسمائك آخر لري ساكن اولوب اعراب اجرا اولماز
 نجق ايكي محله اجر اولنور (بام خدا) كي نام خدا لفظه
 مصافدر مضاف مجرور اوقور بريسي ده معطوف عليهك آخرى
 حر كه بي متحمل اولور ايسه مرفوع اوقور (اشب مرازيد
 وعرو آمدند) كي واكر معطوف عليهك آخرى حر كه بي
 متحمل اولماز ايسه واو ماطفه مضوم اوقور (صوفي وتر)
 كي) بوند نصكره معلوم اوله كه هر بر اسم كه ذوى العقولدن
 اوله جعلمك مراد اولنده الف ونون ايله جعلنور (عالمان
 و جاهلان و مردمان) كي واكر ذوى العقولدن اولماز ايسه
 آخريته برها لفظي كتور رسن (سنكها) كي و بعض فصحى
 كلامنده ذوى العقولدن اولميه ر ق الف ونون ايله دخي
 جعلنديكي واردر ننه كم كلستانده (ودر ختار انجلمت
 نوروزي) ده اول ر نغى ككي و حضرت شيخ
 عطارك نند نام كتابنده ازتن صابر بكر مات قوت داده
 مصر اعنده اولديكي كي بومثل اولره شارح كلستان سودي
 افندي شاذدر ديو جواب و برر (ودخي شول كلمه كه آخرنده
 ها اوله و ماقبلى الف اوله اغنى حذف جاژدر (شاه و ماه و جام)
 كي شه و مه وجه دخي دينور (ودخي شول كلمه كه آخرنده يا
 اوله و ياك ماقبلى الف اوله يا خود و او اوله ياي حذف جاژدر
 (خدا و جاو بو و و) كي بونلر اصلي خدای و جاي و بوي

و موی در (ودخی) معلوم اوله که حروف هجاءن لغت فارسیه ده
 سکز حرف موجود دکلدر اول سکز حرفی تحفه صاحبی و هی
 افندی مرحوم شویتنده جمع ایشلر * تا و حا و ذال و صادای
 نور عین * داخی ضا و ط و طا و ظا و حرف عین * و دخی معلوم اوله که
 (این) اسم اشارت قریبه موضوعدر جعی اینان و اینا کلور
 و (آن) لفظی بویلجهدر لکن بعیده اشارت اولور جعی آنان
 و آنها کلور و بونلرک اولنه باکلد کده همزه لری داله تحویل
 اولنوب (بدین و بدان) دینور (واو) لفظی دخی اولنه
 باکلد کده بونلر کبیدر و بوندن
 اشاغیسی ترجمه اولندی زیر
 قواعد فارسیه به
 متعلق دکلدر

حبط عملت
ضایع اولمی
که مبهوت و
ملزم اولمقدن
عبارتندرز
اویه عربیه در
کوشه و بو
جاق دیمکدر
خول عربیدر
بر کیمسه کنام
اولمق که ادی
باتمق تعبیر
اولنور بنا
برین بناء علی
هذادیمکدر
داشت طو
تدی توأم تر
کیدہ ایکز
تعبیر اولنور
انام مخلوقات
بر افراشت
رفع ابتدی
یعنی قالدردی
دی برداختد

بسم الله الرحمن الرحيم

چند و سہ اس خدای را عزوجل کہ نعمت فارس را با غر عرب در
فصاحت و بلاغت و حلاوت توأم داشت و صلوات زاکیات
بران سید انام محمد علیہ السلام کہ با حدیث (لسان اہل
الجنة العربیة و الفارسیة الدریة) (هذا الحدیث موضوع
کذا فی الموضوعات اعلی القاری لمصححه) (قد ابن لغت
را بر افراشت * و نیز برآل و اصحابش باد کہ صدھزار
اعدای دین را کاه باتبع لسان بدوزخ خبط و الزام و کاه
بانیزہ تابان بنیران سوزان انداختند * بعد ازین بذرة فقیر و معترف
عجز و تقصیر پای شکستہ زوایہ خول و کناھی السید حافظ محمد
مراد النقشبندی الاخمخوی شیخ خانقاه محمد مراد العریف بداماد
زادہ * رزقہ الله الحمی و زیادہ میگوید * چند مدت بازوایہ
خود مذا کرہ دواوین فارسہ و مشوی شریف جلالیہ بی
استحقاق و لیاقت واقع شدہ است بنابرین کتاب مفاتیح الدریة
را با کرات مذا کرہ کردیم و بلسان ترکی با طرح زوائد و ضم
فوائد ترجمہ داشتیم روزی در خاطر من خطوط کرد کہ عبارت
این کتاب عربیست و فصاحت و چندان فوائد نیست باعبارہ
فارسی قواعد این لغت قطرة ربح و ذرة از مہر جمع کنیم ناد

کونش دیمکدر

تعلیم عیدر

او کر نک

باشند کورر لر

فرماند بیور

رلر کز کاف

عریسه نک

فحیله اگری

و منحنی

دیمکدر تار مار

پریشان

دیمکدر بر

زده نظام سنر

و پریشان

دیمکدر

کردش

دو نش دوتر

کبی بهم برزده

بر برینه اور

مشدر چهار

و چار دوت

دخی کودن

و قائده بر خواندگان حاصل شود یکی تعلیم قاعده و یکی آشناسد دن
 عبارده و در آخر رساله امثله مختلفه و منظومه راهمچو کتاب
 امثله مشهوره کتب کنیم تا یک اثر و وسیله دعا باشد بر مقتضای
 خاطره شروع واقع شد بحمد الله سبحانه و تعالی * نیاز این فقیر
 از ناظر ان آنست که سهو و خطاهای این رساله را بینند با برتر
 و عفو و معامله فرمایند زیر ادعوی کلان ندارم من من را می دایم
 و عقل و فکر از جور کژ دور فلک غدار بسیار پریشان شده است
 و تار مار آن خطاط که این بیت گفت کویا از دهان مابا و کالت
 گفته است * بیت * کر همه بر زده بینی خط من عیب مکن * که
 مرا کردش ایام بهم بر زده است * والله المستعار و علیه الاعتماد
 و التکلان (باب مصدر) آن اسمست که در آخرش نون ساکنه
 بهاشد و ماقبلش دال یا تاست اگر دال باشد ماقبلش از پنج حرف
 خالی نشود آن حرف را الفظ (یارنو) جمع می کند و اگر تا باشد
 نیز ماقبلش از چهار حرف خالی نشود آن حرف را نیز لفظ مهمل
 (خسشف) جمع کرده باشد و آن دال مفتوح است و ماقبلش که
 پنج حرفست ساکنست (و آن نائیزه مفتوح است) و ماقبلش که
 چهار حرفست ساکنست با آن شرط که اگر آن نون را حذف
 می کنی و دال و تار ساکن ماضی می شود مثلاًش (کردن و رفتن)
 پس (کودن و خویشتن) مصدر نیند بلکه دو اسم جامدند معنی
 یکی بالسان ترکی شاشقن و معنی یکی کندنی (و مصدر را دو قسم
 پیدا شد یکی را دالی و یکی را تائی) و در دالی پنج نوع هست
 و در تائی چهار نوع (پس انواع مصدر دالی و تائی نوع باشد) (بودن

و خریدن و ستادن و کردن و باحث و کشتن و نوشتن
 و یافتن) و مثل (آمدن و شدن و زدن و تمزدن شاذند) و در او ائیل
 مصادر بای زائده داخل شود و غرض از آن تا بحسین لفظ مصدر
 است اگر در کلام منشور باشد مثل (عدل بدادن بفقر واجبست
 و اگر در کلام موزون تکمیل وزن، صراع مثل (انکه دشمن را
 بیورود خطاست) و ترکیب مصدر جائزست مثالش (عدل
 بستن و در اغوش بکردن) و این را مصدر مرکب گویند و این
 بارادر همه حال با کسره بخوان (و آن قاعده که صاحب مفاتیح
 دریه نوشته است در نزد اصحاب طبعیت چندان مقبول
 نیست چنانکه شارح گلستان و حافظ سودی رحمه الله
 تحریر کرده است و نیز آن فقیر را استاد بزرگوار خود
 جناب سلیمان وحی و جناب صالح حقیف المزی و اسکندرها الله
 فی محبوبه جنانه فی جوار حیده موافق تحریر سودی شنیدم
 (و مصدر را دو اادات وضع کردند یکی را بای مصدریه گویند
 اگر در آخر کلمه لاحق شود از آن معنی مصدر نمایان کرد مثل
 (نیکی و بدی) و یکی را شین مصدریه لیک آخر امر حاضر لاحق
 می شود مثالش (روش و دانش) یعنی (رفت و دانستن) و ماقبل
 شین را مکسور بخوان که مستمع شین ضمیر نکند (باب الماضی)
 ماضی مشتقست از مصدر طریق اشتقاق آنست که نون مصدر را
 حذف می کنی و ماقبلش را که دال یا تا است اسکان زیرا که در
 مصدر مقرر گشت ماضی می رود مثالش (کرد و دانست) و از
 مصادر شاذه اشتقاق نیز همچنینست و ماقبل دال و تا سا کنست

فقی و واولک
 سکونی ودا
 لک فقیله
 احق شاشقن
 دیمکدر منشور
 پریشان
 دیمکدر بورا
 ده غیر موزون
 معناسنه
 نزد هند و
 وقت معناسنه
 در محبوبه
 هر بیدر بر
 محلاک اورتا
 سنه دیرلو
 جنان جنگت
 جهمیدر جنتلر
 دیمکدر نیکی
 ابولک و بدی
 کتولک معنا
 سنه در

لیک آن ماضیها که از مصادر شاذه مشتقند مخر کست مثل (آمد
 و شد) و کلمه (کرد) را ماضی معلوم مفرد مذکر فاعلی می گویند
 و اگر ارادت کنی جمع مذکر فاعلی می شود در آخرش دال و نون
 راز یاده کنی (کردند) می شود این را جمع مذکر فاعلی می گویند
 (و آن) نون و دال علامت جمع فاعلیست (و اگر بخواهی که مفرد
 مذکر مخاطب باشد الحاق یای ساکنه می کنی و برای یادال را
 مکسور خوانی مفرد مذکر مخاطب می شود منالشی (کردی)
 و اگر می خواهی که جمع مذکر مخاطب باشد در آخره مفرد مذکر
 فاعلی یا دال الحاق کن چنین شود منالشی (کردید) پس همان
 یا علامت مفرد مذکر مخاطبست و با دال علامت جمع مذکر
 مخاطبست (و اگر می خواهی که نفس متکلم وحده می باشد در
 آخر مفرد میم راز یاده بکن (کردم) شو این را نفس متکلم وحده
 می گویند (و اگر یا و میم زیاده شود نفس متکلم مع الغیر می باشد
 منالشی (کردیم) پس میم فقط علامت متکلم وحده و مع الیاء
 علامت متکلم مع الغیر می باشد (و آن دال که در آخر مفردست
 در نفس متکلم وحده مفتوح بخوانی و در نفس متکلم مع الغیر
 مکسور پس امثله مطرده فعل ماضی شش صیغه می باشد و صیغه
 مفرد مذکر مشترکست با و نث خواه فاعلی و خواه خطاب باشد
 و صیغه جمع نیز مشترکست خواه فاعلی و خواه خطاب باثنیه
 خواه فاعلی و خواه خطاب نیز مذکر باشد خواه و نث و اگر
 مخواهی که ماضی معلوم مجهول می سازی او لا اسم فاعول آن
 ماضی مخبری و در آخرش افظ شد الحاق کردی اگر مفرد مذکر

غائب باشد و لفظ (شدند) الحاق کردی اگر تشبیه یا جمع باشد
 و قس علیه غیر همما ماضی مجهول می باشد مثل (کرده شد و کرده
 شدند و دانسته شد و دانسته شدند) و اگر خواهی که از حال
 ماضی حکایه میکنی در اولش لفظ (می) آری و کویی (می کرد)
 خواهی که ماضی را منفی سازی در اولش نون نافیة مفتوحه
 ادخال کردی مثل (نکرد) این را جحد مطلق گویند (و اگر لفظ
 هیچ) بر ماضی منفی زیاده کنی جحد مستغرق شود مثل (هیچ
 نکرد) و الله اعلم (باب المضارع) مضارع نیز مشتقست از
 مصدر (اما از مصدر دالی یا کیفیت اشتقاق آنست که نون
 مصدر را حذف کنی و آریا که در مقابل دالست نیز حذف کنی
 و آن حرف اکنون ماقبل دال شده مفتوح کردانی مضارع شود
 مثل (خرد) از خریدن * و دالی الی همچنینست مثل (استند) از
 استادن و اگر دالی و وای باشند نون مصدر را نیز حذف و وای را
 تبدیل کردی بالف و یا مثل (فرماید) از فرمودن * و اگر دالی رائی
 و نونی باشند نون مصدر را حذف کنی بعد از آن دال و نون را مفتوح
 کردانی مضارع شود مثل (راند و پرورد) از راندن و پروردن *
 و آن مضارعها که مشتقند از مصادر دالی اگر بدین قاعدهها
 موافق نیایند شاید گویند مثل آفریند و بیند و چید * و اگر تائی خائی
 باشند نون مصدر را نیز حذف کنی و آن تا دال را قلب و خاش را
 مبدل زای مفتوحه مضارع شود مثل (کریزد) از کریختن *
 و اگر تائی سینی باشد آن سین بعد از حذف و قلب محذوف می شود
 مثل (داند) از دانستن تا با مبدل می شود مثل (خواهد) از

مضارع

خواستن یا بیا مثل (بیراید) از پیراستن و اگر تائی شینی باشد آن شین
 بعد از حذف و قلب برامبدل شود مثل (انبارد) از انباشتن و اگر تائی
 فائی باشد آن فایا بمبدل مثل (کوید) از کفتن یا بجای خود مانند
 مثل (بافد) از بافتن و آن مصارعها که از مصادر تائی مشتقند
 و بدین تأیید مخالفند نیز آنرا سازد گویند بدار که فعل مضارع
 در وقت تخریدار باومی و موزمان دلالت می کند (و اگر در اولش
 با) داخل شود مخصوص زمان استقام باشد مثل (بکنند)
 و اگر (می) خاص محال مثل (می کنند) و گاه باشد که باومی برای
 تحسین در کلام مشهور و برای تکمیل وزن در کلام موزون
 می شوند و آنرا بارادرسه حال مکسور میخوان نیز بدانند که مضارع
 شش صیغه است بسان ماضی اول (کنند) فعل مضارع مفرد
 مد کر غائبست و صیغه مفرد مؤنث نیز اینست (ار) خواهی که
 جمع مذکر غائب میشود یک نون در مقابل دال زیاده کنی مثل
 (کنند) و صیغه جمع مؤنث نیز است و صیغه دو تن نیز (واکر)
 خوا که مفرد مذکر مخاطب باشد دال مضارع را حذف کنی
 و یکی بای ساکنه الحاق مثل (کنی) و صیغه مفرد مؤنث مخاطبه
 نیز است (و اگر خواهی که) جمع مذکر مخاطب باشد بعد از حذف
 دال مضارع یک یا و دال الحاق کردی جمع مخاطب میشود مثل
 (کسید) و اگر خواهی که تکلم حده می باشد یک میمر را الحاق
 کردی بعد از حرف دال و اگر خواهی که تکلم مع الفیر مقابل میم
 یا زیاده کن مثل کم و کنیم (اسم فاعل) مشتقست از فعل
 مضارع معلوم طریقی اشتقاق آنست که دال مضارع را مفتوح

اسم فاعل

اسم مفعول

کردانی و برای علامت قحطی های رسمیه می نویسی و در مقابل دال نون زیاده کنی اسم فاعل شود مثل (کنند) (اسم مفعول) مشتقست از فعل ماضی معلوم طریق اشتقاق آنست که آخر ماضی مفتوح کردانی و برای علامت قحطی نیزهای رسمیه

نفی حال

می آری اسم مفعول شود مثل (کرده) و دو جحد را در باب ماضی بیان کردیم (نفی حال) از فعل مضارع مشتقست طریقهش آنست که در اولش لفظ (می) آری که آن دلالت کند بر زمان حال و نون نافیه بر آن ادخال می کنی مثل (نمی کنند) (نفی استقبال) این نیز از فعل مضارع مشتقست طریقهش آنست که در اولش نون نافیه ادخال کنی نفی استقبال شود مثل (نکنند) و اگر تأکیدش

نفی استقبال

اراده کنی لفظ (هر آینه) را بر آن صیغه مزید کن تا کید نفی استقبال شود مثل (هر آینه نکنند) (امر غائب) صیغه

امر غائب

مضارعست بی فرق مثل (کنند) و جمعش (کنید) و همین بدو صیغه در امر غائب اکتفا کردند و فرقی از مضارع بقرینه می شود (و نیز امر غائب که در مقابل دال الف باشد مثل) (کناد و دهداد) در موقع دما مستعملند (نهی غائب) اگر بر امر غائب میم ناهیه زیاده کنی نهی غائب شود مثل (مکنند و مکناد) و میم

نهی غائب

مفتوحه ادات نهیست همچو لا در لغت عرب و جمعش (مکنید) و صیغه مکنند مشترکست در میان مفرد مذکر و مؤنث و صیغه (مکنید) نیز مشترکست در میان جمع مذکر و جمع مؤنث و تنبیه مذکر و تنبیه مؤنث (امر حاضر) مشتقست از مضارع طریق اشتقاق آنست که دال مضارع را حذف کنی و مقابل اسکان مثل

امر حاضر

(دان) مشتقست از داند و جمعش دانید و برای امر حاضر نیز
 دو صیغه ساختند. (نهی حاضر) اول امر حاضر ایهیم ناهیه
 مفتوحه زیاده کنی نهی حاضر شود مثل (مدان و مدانید) (اسم
 زمان) آن مصدر است که در اولش لفظ (هکام) باشد مثل (هکام
 دانستن) (اسم مکان) آن مصدر است که در آخرش لفظ (گاه)
 باشد مثلاً (دانستن گاه) (اسم آلت) آن مصدر است که لفظ آلت بدو
 مضاف شود (مثل آلت دانستن) (بناء مره) آن مصدر است که در
 اولش لفظ (یکبار) باشد مثل (یکبار دانستن) (بناء نوع) آن مصدر
 است که در اولش لفظ (دیگر گویند) باشد مثل (دیگر گویند دانستن
 اسم تصغیر) آن مصدر است که در آخرش کاف تصغیر باشد مثل
 (دانستک) و کاف علامت تصغیر است (اسم منسوب) آن
 مصدر است که در آخرش یای نسبت باشد مثل (دانستنی) (اسم
 تفضیل) صیغه اسم فاعل است باللفظ (تر) در آخرش مثل (داننده
 تر) (فعل تعجب) از صیغه ماضی و مضارع و اسم فاعل و اسم
 مفعول باشد باللفظ (زهی و ایا و آیا) مثل (زهی کرد و ایا کند و آیا
 کننده و کرده) * و برای این ایما از اسم زمان و فعل تعجب يك
 صیغه باشد زیاده نیست * فصل الادوات * (بدان که ادوات دو
 قسمت یکی بسیطست و یکی مرکب و از ادوات بسیطه یکی
 الفست گاه برای ندا باشد (مصراع) پادشاه جرم مارادر گذار -
 * و گاه برای تحزین باشد (بیت) در داو حشر تا که عنانم زدست
 رفت * دستم نمی رسد که بگیرم عنان دوست * و گاه برای تومل مثل
 (سر این سراپا) و این الف الف تو سل گویند برای آنکه دو کلمه را

امر حاضر

نهی حاضر

اسم زمان

اسم مکان

اسم آلت

بناء مره

بناء نوع

اسم تصغیر

اسم منسوب

اسم تفضیل

فعل تعجب

ادوات

اسم مفعول

کردانی و برای علامت قحطی های رسمیه می نویسی و در مقابل دال نون زیاده کنی اسم فاعل شود مثل (کنند) (اسم مفعول) مشتقست از فعل ماضی معلوم طریق اشتقاق آنست که آخر ماضی مفتوح کردانی و برای علامت قحطی نیزهای رسمیه

نفی حال

می آری اسم مفعول شود مثل (کرده) و دو جحد را در باب ماضی بیان کردیم (نفی حال) از فعل مضارع مشتقست طریقش آنست که در اولش لفظ (می) آری که آن دلالت کند بر زمان حال و نون نافیہ بر آن ادخال می کنی مثل (نمی کنند) (نفی استقبال) این

نفی استقبال

نیز از فعل مضارع مشتقست طریقش آنست که در اولش نون نافیہ ادخال کنی نفی استقبال شود مثل (نکنند) و اگر تأکیدش اراده کنی لفظ (هر آید) را بر آن صیغه مزید کن تا کید نفی استقبال شود مثل (هر آید نه نکنند) (امر غائب) صیغه

امر غائب

مضارعست بی فرق مثل (کند) و جمعش (کنید) و همین بدو صیغه در امر غائب اکتفا کردند و فرقی از مضارع بقرینه می شود (و نیز امر غائب که در مقابل دال الف باشد مثل) (کناد و دهداد) در موقع دعا مستعملند (نهی غائب) اگر بر امر غائب

نهی غائب

می ناهیه زیاده کنی نهی غائب شود مثل (مکنند و مکناد) و میم مفتوحه اداست نهیست همچو لا در لغت عرب و جمعش (مکنید) و صیغه مکنند مشترکست در میان مفرد مذکر و مؤنث و صیغه (مکنید) نیز مشترکست در میان جمع مذکر و جمع مؤنث و تنبیه

مذکر و تنبیه مؤنث (امر حاضر) مشتقست از مضارع طریق اشتقاق آنست که دال مضارع را حذف کنی و مقابل اسکان مثل

امر حاضر

(دان) مشتقست از داند و جمعش دانید و برای امر حاضر نیز
 دو صیغه ساختند: (نهی حاضر) اول امر حاضر اِهْ ناهیهْ
 مفتوحه زیاده کنی نهی حاضر شود مثل (مدان و مدانید) (اسم
 زمان) آن مصدر است که در اولش لفظ (هکام) باشد مثل (هکام
 دانستن) (اسم مکان) آن مصدر است که در آخرش لفظ (گاه)
 باشد مثل (دانستن گاه) (اسم آلت) آن مصدر است که لفظ آلت بدو
 مضاف شود (مثل آلت دانستن) (بناء مره) آن مصدر است که در
 اولش لفظ (یکبار) باشد مثل (یکبار دانستن) (بناء نوع) آن مصدر
 است که در اولش لفظ (دیگر گویند) باشد مثل (دیگر گویند دانستن
 اسم تصغیر) آن مصدر است که در آخرش کاف تصغیر باشد مثل
 (دانستک) و کاف علامت تصغیر است (اسم منسوب) آن
 مصدر است که در آخرش یای نسبت باشد مثل (دانستنی) (اسم
 تفضیل) صیغه اسم فاعلست بالفتحه (تر) در آخرش مثل (داننده
 تر) (فعل تعجب) از صیغه ماضی و مضارع و اسم فاعل و اسم
 مفعول باشد بالفتحه (زهی و ایا و آیا) مثل (زهی کرد و ایا کند و آیا
 کننده و کرده) * و برای این ایما از اسم زمان و فعل تعجب يك
 صیغه باشد زیاده نیست * فصل الادوات * (بدان که ادوات دو
 قسمت یکی بسیطست و یکی مرکب و از ادوات بسیطه یکی
 الفستگاه برای ندا باشد (مصراع) پادشاه جرم مارادر گذار.
 * و گاه برای تحزین باشد (بیت) در داو حمر تا که عنانم زدست
 رفت * دستم نمی رسد که بگیرم عنان دوست * و گاه برای تومل مثل
 (سراین سراپا) و این الف را الف توسل گویند برای آنکه دو کلمه را

امر حاضر

نهی حاضر

اسم زمان

اسم مکان

اسم آلت

بناء مره

بناء نوع

اسم تصغیر

اسم منسوب

اسم تفضیل

فعل تعجب

ادوات

برای يك شدن وسیله می کرد دو گاه معنی *مقابله افاده کنند مثل
 لبالب و دستادست و سراسر (و گاه برای فرق باشد میان سؤال
 جواب شیخ سعدی در کتاب کاستان فرماید) بدو گفتم که مشکی
 یا بهیر * که از بوی دلاویز تو مستم * بگفتم من کل ناچیز بودم *
 و لکن مدتی باکل نشتم * یکی همز است برای تنبیه می آید (بیت)
 ابی جرم را کر کنی ظلم و جور * دندلا جرم مر ترا جور دور *
 و یکی باست گاه برای الصاق باشد (مصرع) عاشق که باشد یار
 بحالش نظر نکرد * و گاه برای صاحبیت (بیت) بیال و پرو مرو
 از ره که تیر پر تابی * هوا گرفت زمانی ولی بحال نشست * و گاه برای
 قسم حافظ شیرازی * بجان حواجه و حق قدیم و عهد درست *
 که مونس دم صبحم دعای دولت تست * و گاه برای استعلا
 (مصرع) همچو رجعت بسر خلق جهان می باری * و نیز برای
 ظرفیت (بیت) ای کریمی که بدوران بها عدلت در همه روی
 زمین باد بهاری نوزید * و نیز برای سببیت (مصرع) بطلب
 یافت نشان از لب شیرین فرهاد * و دیگر معانی بار برای ندرت
 نوشتن (و یکی تاست برای خطاب باشد در آخر افعال چنانکه
 درین بیت واقع شده است * دوش دیدت بار قبیان دوستان * کج
 کله ساغر بکف در بوستان * و خواه در آخر اسماء (بیت) میشود
 افتاده هر که بیندت * هان که باشد کریه با عاشق بدت * و این نای
 خطاب ساکنست مکرر در آخرش ادات جمع باشد آن زمان مفتو
 هست حافظ شیرازی * عمرتان باد افزون ای ساقیان بزم جم * کر چه
 حام مانشد پر می بدوران شما * و اگر در آخر کله های رسمیه

باشد آن زمانك همزه مجتله می آری (بیت) بی رخت نامده
 میل کل و بر ك سمنم * تا شدم بنده ات آزاده سروچشم * و گاه با اقتضای
 مقام های رسمیه را حذف کنند آن زمان همزه را نیز نیاری
 (مصرع) * زرو یا قوت و لعل اندر خزینت * و ماقبل تاء
 خطاب مفتوح باشد مثل مبارك بادت مکر ضرورت باشد آن
 زمان ساکنست (مصرع) * چون گذشتی نه آنت ماندن این
 (ویکی زاست برای ابتدا باشد) (بیت) * اگر روزی بدانش
 در فرودی * ز نادان تنك تر روزی نبودی * (و این زیارا
 مکسور خوانند اگر مابعدش حرف صحیح باشد و اگر حرف
 علت باشد یا واوست یا یا الف) (ا کروا باشد مضموم خوانند
 مثل زو و اگر یا باشد مکسور مثل زین و اگر الف باشد مفتوحست
 مثل زان) (ویکی شینت آن ضمیر غائبست و حکم او همچو تایی
 خطابست) (ویکی کافست برای تصغیرست مثل دختر ك و پسر ك
) (ویکی میست برای نیست اگر در اول امر فائب باشد مثل
) (مکند و مدان) و برای علامت دو نفی متکلمست اگر در
 آخر افعال باشد مثل کردم و کنم (ویکی نونست آن برای تقیست
 مثل نداند) و یکی واوست آن برای عطف باشد ولیکن حرف
 عطف را تلفظ نمی کنند و یا ضمه معطوف علیه اکتفا کنند
 (مصرع) * کرم بین و لطف خداوند کار (و اگر ماقبل حرف
 عطف حرف علت باشد آن زمان حرف عطف را خوانی مثل
 پاودست و صوفی و تر و ابرو و چشم) (ویکی هاست آن برای

لیاقت مثل شاهانه و برای مقدار مثل (یک ساله و یک روزه) و یکی
 (یاست) برای نسبت مثل شیرازی و برای معنی * صدر است
 مثل سرور و کو برای وحدت مثل پادشاهی (و گاه برای خطاب می
 باشد مثل تویی * و قسم نانی که ادوات مرکبه است آن مثل از بمعنی
 زاست و (کر) و (ور) اینها برای شرطند و (بر) برای استعلا
 ست و (در) و (اندر) برای ظرفیتند و (با) برای تردیدست فلان را
 زید آمد دست یا عمرو و (وش) برای تشبیهست مثل ماه و ش و (را)
 گاه برای تخصیص باشد مثل (منت خدای را عز و جل) و گاه برای
 تعلیل مثل * طاعت خدا بر او و گاه علامت مفعول (مصرع) آنکه
 ایمان داده شتی خالک را و (بی) برای نفیست مثل بی حد و (تا)
 این نیز برای نفیست مثل نا کردن و نادانستن و (تا) برای انتهای
 غایتست مثل رفتم تا بمکه و (که) برای تعلیلست (حافظ شیرازی
 فرماید در اول دیوان خود * الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناواها * که
 عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکها * و برای بیانست
 (مصرع) بیوی نافه کاخر صبا از آن طره بکشاید و گاه بیان
 موصوف و صفت باشد (مثل منت خدای را عز و جل که طاعتش
 موجب قربتست) فصل الاسماء الجوامد و القواعد (لفظ (این)
 اسم اشارتست و بقریب موضوعست و لفظ (آن) نیز همچنینست
 ولیکن بعیده موضوعست (و اگر در اول این اسم با داخل شود
 همزه بدال منقلب باشد مثل بدین و بدان) و بی انقلاب خواندن
 نیز جائزست و لفظ (او) ضمیر غائب منفصاست (و اگر در اولش
 باهی آید انقلاب نیز جائزست (مصرع) بدو گفتم که مشکی

یا میری و (وی) نیز ضمیر غائب منفصلست (و لفظ آنکه) اسم
 موصولست بمعنی الذی (و لفظ که) برای استفهامست مثل (که
 آمد) و (چه) نیز مثل که (مصراع) زتاب جمده شکینش چه خون
 افتاد در دلهای (و کی و کجا) نیز برای استفهامست (مصراع) که
 دهد دست این غرض یارب که همدستان شوند (مصراع دیگر)
 بکجا دانند حال ماسبکباران ساحلها * و کاه مقدر باشد (مصراع)
 جواب تلخ می زید لب اعل شکر خارا (قاعده) لفظ (استادات
 خبرست و جمعش (ند) مثل (این آبست و اینان مردمند) (و اگر در
 آخر کلمه های رسمه باشد همره مجتله می آری و کوی بنده است
 و عاشقان کشته اند) (و کاه باشد با قضا، مقام های رسمه را حذف
 کردی آن زمان نیز همره نیاری) (مثل بندست و کشتست * قاعده *
 الف و نون ادات جمعست و مخصوص باصحاب عقول مثل
 مردمان و کاملان و لفظ (ها) نیز ادات جمعست بغير اصحاب
 عقول مخصوصست مثل مشکها (و کاه باشد که نوع حیوانات را
 و صاحب نشو و نما بالف و نون نیز جمع میکنند چنانکه شیخ عطار
 فرماید قدس سره * از تن صابر بکرمان قوت داد) (و شیخ سعدی *
 شیرازی گفته است * و درختان را بخلعت نوروزی قبای سبز ورق
 گرفته * قاعده * آن کلمه که در آخرش های رسمیه هست در نیز
 بجمع های رسمیه بکاف قلاب شود مثل بندکان و خواجکان و در
 وقت یا آمدن نیز همچنینست مثل خواجکی و بندکی * قاعده * آن
 کلمه که در آخرش یا باشد و ما قبلش و اوست یا الف مثل بوی و کوی
 و جای تو بخیری در میان اثبات و حذف یا (و آن کلمه که در آخرش

ها باشد و ما قبلش الف آن الف را خواهی حذف کن و خواهی
 اثبات مثل ماه و مه * قاعده * و صف ترکیبی آنست که در نزد امر
 حاضر يك اسم جامدی آری مثل دلکش و دلربا و دلبر (و این
 و صف ترکیبی از صفت مشبهه و عدد و صفت (صفت مشبهه) آن
 اسم که مشتقست از امر حاضر بزیاده الف در آخرش مثل دانا
 و کویا (و یا بزیاده الف و نون مثل خندان و کویان و پرستان
 و گاه باشد که بر اول امر حاضر لفظ (نا)
 می آید و صفت مشبهه می باشد
 مثل نادان آمدم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کَرَدَ

فعل ماضی باء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معناسی ایلدی بر غائب اریا بر غائبه عورت ایلر کچمش زمانده
کُند

فعل مضارع بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معناسی ایلر بر غائب اریا خود بر غائبه عورت شمديکی حالده
یا کله جک زمانده

کَرْدَن

مصدر معناسی ایتک

کُند

اسم فاعل مفرد مذ کرو مفرد مؤنث معناسی ایلچی بر اریا خود
بر عورت

کَرْدَه

اسم مفعول مفرد مذ کرو مفرد مؤنث معناسی اولمش برار
یا خود بر عورت

نَکَرَدَ

جحد مطلق بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غایبه
معنای ایلدی بر غائب اریا خود بر غایبه عورت کچمش زمانده

هیچ نَکَرَدَ

جحد مستغرق بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غایبه
معنای ایتدی بر غائب اریا خود بر غایبه عورت کچمش
زمانک جعیسند

نَمِیْ کُنَدَ

نفی حال بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غایبه
معنای ایتز بر غائب اریا بر غایبه عورت شمدیکی حالده

نَکُنَدَ

نفی استقبال بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غایبه
معنای ایتز بر غائب اریا بر غایبه عورت کله جک زمانده

هَر آینه نَکُنَدَ

تأکید نفی استقبال بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث
غایبه معنای البته ایتز بر غائب اریا بر غایبه عورت کله جک
زمانده

کُنَدَ

امر غائب بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غایبه
معنای ایتسون بر غائب اریا غایبه عورت کله جک زمانده

مَكْنَدَ

نهی غائب بناء معلوم مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معنای ایتسون بر غائب از یابر غائبه عورت کله جک زمانده

مَكْن

امر حاضر بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مخاطبه معنای ایله سن بر حاضر از یابر حاضره عورت
کله جک زمانده

مَكْن

نهی حاضر بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مخاطبه معنای ایتسه من بر حاضر از یابر حاضره عورت
کله جک زمانده

كَرْدَنَ كَاهَ

اسم مکان معنای ایلک مکانی

آلَتَّ كَرْدَنَ

اسم آلت معنای ایلک آلتی

يَكْبَارَ كَرْدَنَ

بناء مره معنای بر کره ایلک

دِيَكْرَ كَوْنَه كَرْدَنَ

بناء نوع معنای غیر درلو ایلک

كَرْدَنَكْ

اسم تصغیر معنای ایتده جک

کردنی

اسم منسوب معنای اینجا که منسوب

کننده تر

۶ اسم تفضیل معنای زیاده ایلجی برار یا بر عورت

زهی کرد

فعل تعجب مفرد مذکر و مفرد مؤنث معنای عجب آید
بر غائب اریار غایبه عورت

﴿ الامثلة المطردة من الماضي المعلوم ﴾

کرد

فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث غایبه
معنای آید بر غائب اریار غایبه عورت کچمش زمانده

کردند

فعل ماضی بناء معلوم تنییه مذکر غائب و تنییه مؤنث غایبه
وجع مذکر غائب وجع مؤنث غایبه معنای تبدیل یکی
غائب ارلو یا یکی غایبه عورتلری یا جمیع غائب ارلو یا جمیع
غایبه عورتلر کچمش زمانده

کردی

۴ فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه
معنای آید سن بر حاضر اریار حاضر عورت کچمش زمانده

کردید

فعل ماضی بناء معلوم تنییه مذکر مخاطب و تنییه مؤنث مخاطبه

و جمع مذکر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه معناسی ابتدايکزر
ایکی حاضرارلو یا ایکی حاضره عورتلر یا جمع حاضرارلو
یا جمع حاضره عورتلر کچمش زمانده
کردم

فعل ماضی بناء معلوم نفس متکلم و حده معناسم ایتدم
بن کچمش زمانده

کردیم

فعل ماضی بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی ایتدک
بز کچمش زمانده

﴿ الامثلة المطردة من الماضی المجهول ﴾

کرده شد

فعل ماضی بناء مجهول مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث
غائبه معناسی اولمش اولدی بر غائب اریا بر غائبه عورت
کچمش زمانده

کرده شدند

فعل ماضی بناء مجهول تثنیه مذکر غائب و تثنیه مؤنث غائبه
و جمع مذکر غائب و جمع مؤنث غائبه معناسی اولمش
اولدیلر ایکی غائب اریلو و یا ایکی غائبه عورتلر و یا جمع غائب
ارلو و یا جمع غائبه عورتلر کچمش زمانده

کرده شدی

فعل ماضی بناء مجهول مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مخاطبه معناسی اولمش اولدک بر حاضر ار و یا بر حاضره

عورت کچمش زمانده

کرده شديده .

فعل ماضی بناء مجهول تنبيه مذ کر مخاطب و تنبيه مؤنث
مخاطبه و جمع مذ کر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه معناسی
اولمش اولديکيز سزلو ايکی حاضر ارلو يا ايکی حاضره
عورتلر يا جميع حاضر ارلر يا جميع حاضره عورتلر کچمش زمانده

کرده شدم

فعل ماضی بناء مجهول نفس متکلم وحده معناسی اولمش
اولدم بن کچمش زمانده

کرده شدیم

فعل ماضی بناء مجهول نفس متکلم مع الغیر معناسی اولمش
اولدق بز کچمش زمانده

﴿ الامثلة المطردة من المضارع المعلوم ﴾

کند

فعل مضارع بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معناسی ایلر بر غائب اریا بر غائبه عورت شمديکی حالده
یا کله جک زمانده

کنند

﴿ فعل مضارع بناء معلوم تنبيه مذ کر غائب و تنبيه مؤنث غائبه
و جمع مذ کر غائب و جمع مؤنث غائبه معناسی ایلر ايکی
غائب ارلو يا ايکی غائبه عورتلر و يا جميع غائب ارلر و يا جميع
غائبه عورتلر شمديکی حالده یا کله جک زمانده

نَز
کُنْی
فعل مضارع بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب ومفرد مؤنث
مخاطبه معناسی ایدرسین بر حاضر ار ویا بر حاضره
عورت شمدیکی حالده یا کله جک زمانده

کُنْیْد
فعل مضارع بناء معلوم تنبیه مذکر مخاطب وتنبیه مؤنث
مخاطبه وجع مذکر مخاطب وجع مؤنث مخاطبه معناسی
ایدرسکزایکی حاضر ار لریا ایکی حاضره عورتلریا جیع حاضر
ار لریا جیع حاضره عورتلر شمدیکی حالده یا کله جک زمانده

کُنْمْ
فعل مضارع بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی ایدرم
بن شمدیکی حالده یا کله جک زمانده

کُنْیْم
فعل مضارع بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی
ایدرز بز شمدیکی حالده یا کله جک زمانده

﴿ الامثلة المطردة من المضارع المجهول ﴾

کَرْدَه شَوْد
فعل مضارع بناء مجهول مفرد مذکر خائب ومفرد مؤنث
خائبه معناسی او اتمش او اور بر خائب ار ویا بر غائبه عورت
شمدیکی حالده یا کله جک زمانده

کَرْدَه شَوْنْد
فعل مضارع بناء مجهول تنبیه مذکر خائب وتنبیه مؤنث

غائبه و جمع مذ كرفائب و جمع مؤنث غائبه معناسى اولتمش
اولورلر ايكي غائب اولر يايكي غائبه هورتلر ياجمع غائب
ارلر ياجمع غائبه هورتلر شمديكى حالده ياكله جك زمانده
كردده شوى

فعل مضارع بناء مجهول مفرد مذ كر مخاطب و مفرد
مؤنث مخاطبه معناسى اولتمش اولورسك سن بر حاضر ار
ياخود بر حاضر هورت شمديكى حالده ياكله جك زمانده
كردده شويد

فعل مضارع بناء مجهول تنبيه مذ كر مخاطب و تنبيه مؤنث مخاطبه
و جمع مذ كر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه معناسى اولتمش اولور
سكزايكي حاضر ارلر ياخود ايكي حاضر هورتلر ياخود جمع
حاضر ارلر ياجمع حاضر هورتلر شمديكى حالده ياكله جك زمانده
كردده شوم

فعل مضارع بناء مجهول نفس متكلم و حده معناسى اولورم
شمديكى حالده ياكله جك زمانده

كردده شويم
فعل مضارع بناء مجهول نفس متكلم مع الغير معناسى اولتمش
اولورز شمديكى حالده ياكله جك زمانده

اسم الفاعل

كننده

اسم فاعل مفرد مذ كر و مفرد مؤنث معناسى ايديجى برار
ياخود بر هورت

کَنَدَکَانَ

اسم فاعل تثنیه مذ کرو تثنیه مؤنث و جمع مذ کرو جمع مؤنث
معناسی ایلچی ایکی ارلر یاخود ایکی عورتلر یاخود جیع ارلر
یا جیع عورتلر ﴿ اسم المفعول ﴾

کرده

اسم مفعول مفرد مذ کرو مفرد مؤنث معناسی اولمش برار یاخود
اولمش بر عورت کَرَدَکَانَ

اسم مفعول تثنیه مذ کرو تثنیه مؤنث و جمع مذ کرو جمع
مؤنث معناسی اولمش ایکی ارلر یاخود ایکی عورتلر یاخود
جیع ارلر یاخود جیع عورتلر

﴿ الجحد المطلق من المعلوم ﴾

نکرده

جحد مطلق بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غایبه
معناسی ایلدی بر غائب ار یاخود بر غایبه عورت یکمیش زمانده

نکرده

جحد مطلق بناء معلوم تثنیه مذ کر غائب و تثنیه مؤنث غایبه و جمع
مذ کر غائب و جمع مؤنث غایبه معناسی ایلدیلر ایکی غائب ارلر
یاخود ایکی غایبه عورتلر یاخود جیع غائب ارلر یاخود جیع غایبه
عورتلر یکمیش زمانده نکرده

جحد مطلق بناء معلوم مفرد مذ کر مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه
معناسی ایلدک بر حاضر ار یاخود بر حاضره عورت یکمیش زمانده

نکرَدید

جحد مطلق بناء معلوم تنبيه مذکر مخاطب و تنبيه مؤنث مخاطبه و جمع مذکر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه معناسی ایلدیکز ایکی حاضر ار لر یا خود ایکی حاضره عورتلر یا خود جمیع حاضر ار لر یا خود جمیع حاضره عورتلر یکمیش زمانده

نکرَدیم

جحد مطلق بناء معلوم نفس متکلم و حده معناسی ایلدم یکمیش زمانده

نکرَدیم

جحد مطلق بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی ایلدک یکمیش زمانده ﴿ الحمد المطلق من المجهول ﴾

کرده نشد

جحد مطلق بناء مجهول مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی اولمش اولدی بر غائب ار یا خود بر غائبه عورت یکمیش زمانده

کرده نشدند

جحد مطلق بناء مجهول تنبيه مذکر غائب و تنبيه مؤنث غائبه و جمع مذکر غائب و جمع مؤنث غائبه معناسی اولمش اولدیلر ایکی غائب ار لر یا خود ایکی غائبه عورتلر یا خود جمیع غائب ار لر یا جمیع غائبه عورتلر یکمیش زمانده

کرده نشدی

جحد مطلق بناء مجهول مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه معناسی اولمش اولدک بر حاضر ار یا خود بر حاضره عورت یکمیش زمانده

کرده نشدید

جحد مطلق بناء مجهول تثنیه مذکر مخاطب و تثنیه مؤنث
مخاطبه و جمع مذکر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه معناسی
اولتمش اولدیکز ایکی حاضر ارلر یاخود ایکی حاضره
هورتلر یاخود جمع حاضر ارلر یاخود جمع حاضره هورتلر
کچمش زمانده کرده نشدم

جحد مطلق بناء مجهول نفس متکلم مع الغیر معناسی اولتمش اولدق
کچمش زمانده کردنشدم
جحد مطلق بناء مجهول نفس متکلم و حده معناسی اولتمش
اولدم کچمش زمانده

﴿ الحمد المستغرق من المعلوم ﴾

هیچ نکرده

جحد مستغرق بناء معلوم مفرد مذکر غائب یا مفرد مؤنث غائبه
معناسی هیچ اولدی بر غائب اریا غائبه هورت کچمش زمانک
جعیسندده هیچ نکرده

جحد مستغرق بناء معلوم تثنیه مذکر غائب یا تثنیه مؤنث
غائبه یا جمع مذکر غائب یا جمع مؤنث غائبه معناسی هیچ
اولدیلر ایکی غائب ارلر یا ایکی غائبه هورتلر یا جمع غائب
ارلر یا جمع غائبه هورتلر کچمش زمانک جعیسندده

هیچ نکرده

جحد مستغرق بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب یا مفرد

مؤنث مخاطبه معناسی هیچ ایلدک سن بر حاضر اریا بر حاضره
 هورت کچمش زمانک جیعیسند
 هیچ نکر دید

جحد مستغرق بناء معلوم تنبیه مذ کر مخاطب یاتنبیه مؤنث
 مخاطبه یا جمع مذ کر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه معناسی هیچ
 ایلدیکر سنز ایکی حاضر ارلو یا خود ایکی حاضره هورتلر
 یا خود جیع حاضر ارلو یا جیع حاضره هورتلر کچمش زمانک
 جیعیسند
 هیچ نکر دم

جحد مستغرق بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی هیچ
 ایلدم کچمش زمانک جیعیسند
 هیچ نکر دیم

جحد مستغرق بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی هیچ
 ایلدک کچمش زمانک جیعیسند
 ﴿ الحمد المستغرق من المجهول ﴾

هیچ کرده نشد

جحد مستغرق بناء مجهول مفرد مذ کر غائب یا مفرد مؤنث
 غایبه معناسی هیچ اولمش اولدی بر غائب ار یا بر غایبه
 هورت کچمش زمانک جیعیسند

هیچ کرده نشدند

جحد مستغرق بناء مجهول تنبیه مذ کر غائب یاتنبیه مؤنث
 غایبه یا جمع مذ کر غائب و یا جمع مؤنث غایبه معناسی هیچ

اولئش اولدیلر ایکی غائب ارلریا ایکی غائبه عورتلریا جیع
غائب ارلریا جیع غائبه عورتلر کچمش زمانک جیعیسند
هیچ کرده نشدی

محمد مستغرق بناء مجهول مفرد مذ کر مخاطب ویا مفرد مؤنث
مخاطبه معناسی هیچ اولئش اولدک بر حاضر اریا بر حاضر
عورت کچمش زمانک جیعیسند

هیچ کرده نشدید

محمد مستغرق بناء مجهول تثنیه مذ کر مخاطب یا تثنیه
مؤنث مخاطبه یا جمع مذ کر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه
معناسی هیچ اولئش اولدیکز ایکی حاضر ارلریا عورتلر
یا خود جیع حاضر ارلریا خود عورتلر کچمش زمانک جیعیسند

هیچ کرده نشدم

محمد مستغرق بناء مجهول نفس متکلم وحده معناسی هیچ
اولئش اولدم کچمش زمانک جیعیسند

هیچ کرده نشدیم

محمد مستغرق بناء مجهول نفس متکلم مع الغیر معناسی
هیچ اولئش اولدق کچمش زمانک جیعیسند

﴿ نفی الحال من المعلوم ﴾

نمی کنند

نفی حال بناء معلوم مفرد مذ کر غائب یا مفرد مؤنث غائبه
معناسی الیاز بر غائب ار یا بر غائبه عورت شمدیکی حالد

نمی کنند

نفی حال بناء معلوم تنبيه مذکر غائب یا تنبيه مؤنث غائبه یا جمع مذکر غائب یا جمع مؤنث غائب معناسی الیٰز لری ایکی غائب ار لری یا عورتلر یا خود جیبع غائب ار لری یا عورتلر شمیدیکی حالده

نمی کنی

نفی حال بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب و یا مفرد مؤنث مخاطبه معناسی الیٰز سلت بر حاضر ار یا خود بر حاضره عورت شمیدیکی حالده

نمی کنید

نفی حال بناء معلوم تنبيه مذکر مخاطب و یا تنبيه مؤنث مخاطبه و یا جمع مذکر مخاطب و یا جمع مؤنث مخاطبه معناسی الیٰز سکتز ایکی حاضر ار لری یا عورتلر یا جیبع حاضر ار لری یا عورتلر شمیدیکی حالده

نمی کنم

نفی حال بناء معلوم نفس متکلم و حده معناسی الیٰلم شمیدیکی حالده

نمی کنیم

نفی حال بناء معلوم نفس متکلم مع الغير معناسی الیٰلیر شمیدیکی حالده

﴿ نفی الحال من المجهول ﴾

کرده نمی شود

نفی حال بناء مجهول مفرد مذکر غائب و یا مفرد مؤنث غائبه معناسی اولمش او لماز بر غائب ار یا بر یا غائبه عورت شمیدیکی

کرده نمی شوند

نفی حال بناء مجهول تنبيه مذکر غائب و یا تنبيه مؤنث غائبه

و جمع مذ کر غائب و جمع مؤنث غایبه معناسی اولمش
اولمازلو ایکی غائب ارلر یا عورتلر یا خود جیع غائب ارلر
یا عورتلر شم دیکی حالد

کرده نمی شوی

نفی حال بناء مجهول مفرد مذ کر مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه
معناسی اولمش اولماز سن بر حاضر ار یا بر حاضره عورت شم دیکی

کرده نمی شوید

حالد

نفی حال بناء مجهول تنیه مذ کر مخاطب و تنیه مؤنث مخاطبه
و جمع مذ کر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه معناسی اولمش اولماز
سکر ایکی حاضر ارلر یا عورتلر یا خود جیع حاضر ارلر یا عورتلر

کرده نمی شوم

شم دیکی حالد

نفی حال بناء مجهول نفس متکلم وحده معناسی اولمش اولم

کرده نمی شویم

شم دیکی حالد

نفی حال بناء مجهول نفس متکلم مع الغیر معناسی اولمش اولمز

شم دیکی حالد

﴿ نفی استقبال من المعلوم ﴾

نکند

نفی استقبال بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و تنیه مؤنث غایبه
معناسی ایلز بر غائب ار یا غایبه عورت کله جک زمانده

نکند

نفی استقبال بناء معلوم تنیه مذ کر غائب و تنیه مؤنث غایبه

و جمع مذکر غائب و جمع مؤنث غائبه معناسی اینلز لرایکی
غائب ار لریاعور تلریاجیم غائب ار لریاعور تلر کله جک زمانده

نکند

نقی استقبال بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه
معناسی اینلز سک بر حاضر ار یا بر حاضره عورت کله جک زمانده

نکند

نقی استقبال بناء معلوم تشبیه مذکر مخاطب و تشبیه مؤنث مخاطبه
و جمع مذکر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه معناسی اینلز لرایکی
غائب ار لریاعور تلریا خود جمع غائب ار لریاعور تلر کله جک

نکند

زمانده

نقی استقبال بناء معلوم نفس متکلم و حده معناسی اینلم کله جک

نکند

زمانده

نقی استقبال بناء معلوم نفس متکلم مع الغير معناسی اینلز
کله جک زمانده

﴿ نقی استقبال من الجہول ﴾

کرده نشود

نقی استقبال بناء مجهول مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معناسی او انمش اولماز بر غائب ار یا بر غائبه عورت کله جک

کرده نشود

زمانده

نقی استقبال بناء مجهول تشبیه مذکر غائب یا تشبیه مؤنث غائبه یا جمع
مذکر یا جمع مؤنث غائبه معناسی او انمش اولمازل لرایکی غائب
ار لریاعور تلریا خود جمع غائب ار لریاعور تلر کله جک زمانده

کرده نشوی

نفي استقبال بناء مجهول مفرد مذ کر مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه معناسی اولمش اولماز سک بر حاضر اریا بر حاضره عورت کله جک زمانده

کرده نشوید

نفي استقبال بناء مجهول تنبيه مذ کر مخاطب و تنبيه مؤنث مخاطبه و جمع مذ کر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه معناسی اولمش اولماز سکز ایکی حاضر ار لر و یا خود ایکی حاضره عورت لر یا جمع حاضر ار لر یا جمع حاضره عورت لر کله جک زمانده

کرده نشوم

نفي استقبال بناء مجهول نفس متکلم وحده معناسی اولمش اولم کله جک زمانده

کرده نشویم

نفي استقبال بناء مجهول نفس متکلم مع التغير معناسی اولمش اولمز کله جک زمانده

﴿ تا کید نفي استقبال من المعلوم ﴾

هر آینه نکند

تا کید نفي استقبال بناء معلوم مفرد مذ کر غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی البته ایلز بر غائب اریا بر غائبه عورت کله جک زمانده

هر آینه نکند

تا کید نفي استقبال بناء معلوم تنبيه مذ کر غائب یا تنبيه

• مؤنث غائبه یا جمع مذ کُر غائب و یا جمع مؤنث غائبه معناسی
البتہ الٹزلو ایکی غائب ارلر یا عورتلر یا جمع غائب ارلر یا
عورتلر کله جک زمانده

هَرَّآ یَیْنَه نَکْنِیْ

تأ کیدنی استقبال بناء معلوم مفرد مذ کُر مخاطب یا مفرد مؤنث
مخاطبه معناسی البتہ الٹزلو سن بر حاضر ار یا بر حاضره عورت
کله جک زمانده

هَرَّآ یَیْنَه نَکْنِیْدَ

تأ کیدنی استقبال بناء معلوم تنیه مذ کُر مخاطب یا تنیه
مؤنث مخاطبه یا جمع مذ کُر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه
معناسی البتہ الٹزلو سکز سزلو ایکی حاضر ارلر یا عورتلر یا جمع
حاضر ارلر یا عورتلر کله جک زمانده

هَرَّآ یَیْنَه نَکْنِمَ

تأ کیدنی استقبال بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی
البتہ الٹلم کله جک زمانده

هَرَّآ یَیْنَه نَکْنِیْمَ

تأ کیدنی استقبال بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی البتہ
الٹزلو کله جک زمانده

﴿ تأ کیدنی استقبال من المجهول ﴾

هَرَّآ یَیْنَه کَرْدَه نَشَوْدَ

تأ کیدنی استقبال بناء مجهول مفرد مذ کُر غائب یا مفرد مؤنث

غائب معناسی البتہ اولمش اولمازیر غائب ار یا برغائبہ
عورت کلہ جک زماندہ

ہر آیینہ کردہ نشوند

تا کید نفی استقبال بناء مجهول تنبیہ مذ کر غائب یا تنبیہ مؤنث
غائبہ یا جمع مذ کر غائب یا جمع مؤنث غائبہ معناسی البتہ
اولمش اولماز لر ایکی غائب ار لر یا عورت لر یا خود جمع غائب
ار لر یا عورت لر کلہ جک زماندہ

ہر آیینہ کردہ نشوی

تا کید نفی استقبال بناء مجهول مفرد مذ کر مخاطب یا مفرد
مؤنث مخاطبہ معناسی البتہ اولمش اولماز سک بر حاضر ار
یا عورت کلہ جک زماندہ

ہر آیینہ کردہ نشوید

تا کید نفی استقبال بناء مجهول تنبیہ مذ کر مخاطب یا تنبیہ
مؤنث مخاطبہ یا جمع مذ کر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبہ
معناسی البتہ اولمش اولماز سکز ایکی حاضر ار لر یا عورت لر
یا جمع حاضر ار لر یا عورت لر کلہ جک زماندہ

ہر آیینہ کردہ شوم

تا کید نفی استقبال بناء مجهول نفس متکلم وحدہ معناسی
البتہ اولمش اولم کلہ جک زماندہ

ہر آیینہ کردہ نشویم

تا کید نفی استقبال بناء مجهول نفس متکلم مع الغیر معناسی

البته اولتمش او این کله جک زمانده

﴿ امر الغائب من المعلوم ﴾

کند

امر غائب بناء معلوم مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معنای ایلسون بر غائب ار یا بر غائبه هورت کله جک زمانده

کنند

امر غائب بناء معلوم تنبیه مذکر غائب و تنبیه مؤنث غائبه
وجع مذکر غائب وجع مؤنث غائبه معنای ایلسون
ایکی غائب ار لر یا عورت لر یا خود جیع غائب ار لر یا عورت لر
کله جک زمانده

﴿ امر الغائب من المجهول ﴾

کرد شود

امر غائب بناء مجهول مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معنای اولتمش اولسون بر غائب ار یا بر غائبه هورت
کله جک زمانده

کرده شوند

امر غائب بناء مجهول تنبیه مذکر غائب و تنبیه مؤنث غائبه
وجع مذکر غائب وجع مؤنث غائبه معنای اولتمش
اولسون لر ایکی غائب ار لر یا عورت لر یا خود جیع غائب ار لر
یا عورت لر کله جک زمانده

﴿ نهی الغائب من المعلوم ﴾

مکنند

نهی غائب بناء معلوم مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث
غائبه معناسی اولسون برغائب ار یا برغائبه عورت کله جک
زمانده

مکنند

نهی غائب بناء معلوم تنبيه مذکر غائب وتنبيه مؤنث
غائبه وجع مذکر غائب وجع مؤنث غائبه معناسی
اللسونلر ایکی غائب ارلر یا عورتلر یا خود جیع غائب
ارلر یا عورتلر کله جک زمانده

﴿ نهی الغائب من المجهول ﴾

کرده میشود

نهی غائب بناء مجهول مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث
غائبه معناسی اولنش اولسون برغائب ار یا خود برغائبه
عورت کله جک زمانده

کرده میشوند

نهی غائب بناء مجهول تنبيه مذکر غائب وتنبيه مؤنث غائبه
وجع مذکر غائب وجع مؤنث غائبه معناسی اولنش
اولسونلر ایکی غائب ارلر یا عورتلر یا خود جیع غائب
ارلر یا عورتلر کله جک زمانده

﴿ امر الحاضر من المعلوم ﴾

كُنْ

امر حاضر بناء معلوم . فرد مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث مخاطبه
معناسی ایله سن بر حاضر ار یا بر حاضره عورت کله جک
زمانده

کُنْید

امر حاضر بناء معلوم تثنیه مذکر مخاطب یا تثنیه مؤنث مخاطبه
یا جمع مذکر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه معناسی ایله دیکر سز لر
ایکی حاضر ار لر یا عورت لر یا خود جمع حاضر ار لر یا عورت لر
کله جک زمانده

﴿ امر الحاضر من المجهول ﴾

کرده شو

امر حاضر بناء مجهول مفرد مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث مخاطبه
معناسی اولنش اول بر حاضر ار یا بر حاضره عورت کله جک
زمانده

کرده شوید

امر حاضر بناء مجهول تثنیه مذکر مخاطب یا تثنیه مؤنث مخاطبه
یا جمع مذکر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه معناسی اولنش
اولیکر سز لر ایکی حاضر ار لر یا عورت لر یا خود جمع حاضر
ار لر یا عورت لر کله جک زمانده

﴿ نهی الحاضر من المعلوم ﴾

مَكْنٌ

نهی حاضر بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث مخاطبه
معنای الله سن بر حاضر ار یا بر حاضره عورت کله جک زمانده

مَكْنِدٌ

نهی حاضر بناء معلوم تنبيه مذکر مخاطب یا تنبيه مؤنث
مخاطبه یا جمع مذکر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه
معنای اولیکز منزلی ایکی حاضر ار لر یا عورتلر و یا خود
جمع حاضر ار لر یا عورتلر کله جک زمانده

﴿ نهی الحاضر من المجهول ﴾

کَرْدَه مَشَو

نهی حاضر بناء مجهول مفرد مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث
مخاطبه معنای اولتمش اولده سن بر حاضر ار یا بر حاضره
عورت کله جک زمانده

کَرْدَه مَشَوْد

نهی حاضر بناء مجهول تنبيه مذکر مخاطب یا تنبيه مؤنث
مخاطبه یا جمع مذکر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه
معنای اولتمش اولیکز منزلی ایکی حاضر ار لر یا عورتلر
یا جمع حاضر ار لر یا عورتلر کله جک زمانده

﴿ فعل التعجب من المعلوم ﴾

زَهی کَرْد

فعل تعجب بناء معلوم مفرد مذکر فاعل و مفرد مؤنث فاعله
معنای عجب ایلدی بر فاعل ار یا بر فاعله عورت یکمیش زمانده

زهی کردند

فعل تعجب بناء معلوم تنبيه مذکر غائب یا تنبيه مؤنث غائبه جمع
مذکر غائب یا جمع مؤنث غائبه معناسی عجب ایلدیلر ایکی غائب
ارلر یا عورتلر یا خود جمع غائب ایلر یا عورتلر یکمیش زمانده

زهی کردی

فعل تعجب بناء معلوم فرد مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث مخاطبه
معناسی عجب ایلدک بر حاضر ایلر یا عورت یکمیش زمانده

زهی کردید

فعل تعجب بناء معلوم فرد مذکر مخاطب یا تنبيه مؤنث مخاطبه
یا جمع مذکر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه معناسی عجب
ایلدیکز سزلر ایکی حاضر ایلر یا خود عورتلر یا جمع
حاضر ایلر یا عورتلر یکمیش زمانده

زهی کردم

فعل تعجب بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی عجب ایلدم
یکمیش زمانده

زهی کردیم

فعل تعجب بناء معلوم نفس متکلم مع الغير معناسی عجب ایلدک
یکمیش زمانده

﴿ فعل التعجب من المجهول ﴾

زهی کرده شد

فعل تعجب بناء مجهول مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی

عجب اولمش اولدی بر غائب اریار غائبه عورت بکشمش
زهی کرده شدند

فعل تعجب بناء مجهول تنبيه مذکر غائب یا تنبيه مؤنث
یا جمع مذکر غائب یا جمع مؤنث غائبه معناسی عجب
اولدی لر ایکی غائب اریار عورت لر یا خود جیم غائده
عورت لر بکشمش زمانده

زهی کرده شدی

فعل تعجب بناء مجهول مفرد مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث
معناسی عجب اولمش اولد لک بر حاضر اریار عورت بکشمش
زهی کرده شایید

فعل تعجب بناء مجهول تنبيه مذکر مخاطب یا تنبيه
مخطبه جمع مذکر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه
عجب اولمش اولد یکز سز لر ایکی حاضر اریار یا
یا خود جیم حاضر اریار عورت لر بکشمش زمانده

زهی کرده شدم

فعل تعجب بناء مجهول نفس متکلم وحده معناسی
عجب اولمش اولدم بکشمش زمانده
زهی کرد شدم

فعل تعجب بناء مجهول نفس متکلم مع الغير معناسی
اولمش اولدق بکشمش زمانده

(نعت)

